

SINTEZA
obiecțiilor și propunerilor (recomandărilor)
la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative
(din domeniul educației)

	Participantul la avizare (expertizare)/ consultare publică	Conținutul obiecției/propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului
Avizarea I			
1.	Ministerul Finanțelor (nr. 07/103/139/1960)	<p>Ce ține de acordarea alocației lunare neimpozabile pentru sporirea accesului la educație și pentru menținerea cadrelor didactice, menționăm că, importanța sistemului de impozitare este determinată, în principal, de finalitatea acestuia, și anume de realizarea cheltuielilor bugetare. Or, scopul principal al sistemului de impozitare, este de a genera venituri suficiente pentru asigurarea finanțării cheltuielilor bugetare ce au menirea de a pune în practică prioritățile statului în diverse domenii de ordin economic, social, educațional etc.</p> <p>Totodată, atribuirea facilităților fiscale doar unor categorii de contribuabili încalcă principiul echității fiscale, care în conformitate cu prevederile art.6 alin.(8) lit.c) din Codul fiscal nr.1163/1997, presupune tratarea egală a persoanelor fizice și juridice, care activează în condiții similare, în vederea asigurării unei sarcini fiscale egale.</p> <p>În contextul celor expuse, se propune excluderea din proiect a prevederilor cu privire la completarea <i>art.20</i> din Codul fiscal și <i>art.145¹, alin.(6)</i> din Codul educației, având în vedere faptul că, sistemul de impozitare urmează a fi unul bazat pe principii generale de impozitare, iar în cazul acordării unor scutiri la plata impozitului pe venit, acestea trebuie să fie examinate prin prisma parametrilor bugetari actuali.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Textul „alocația pentru menținerea cadrelor didactice în sistem prevăzută de Codul Educației al Republicii Moldova nr.152/2014, în mărimea și modul stabilit de Guvern;” se exclude.</p> <p>Potrivit Strategiei Naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” adoptată prin Legea nr.315/2022, obiectivul general nr. 3 îl constituie garantarea educației corespunzătoare și de calitate pentru toți pe tot parcursul vieții.</p> <p>Rezultatele testării internaționale (PISA) arată că, 7 din 10 elevi ating nivelul minim de competență, comparativ cu 3 din 10 elevi în instituțiile mici.</p> <p>În scopul garantării dreptului la educație corespunzătoare tuturor elevilor din Republica Moldova, Ministerul Educației și Cercetării va implementa proiectul „Școala-model”, care presupune crearea unei rețele de 35 de instituții de învățământ</p>

			<p>raionale, în care se vor investi până la 2 milioane de Euro, astfel încât acestea să fie modernizate și să corespundă standardelor educaționale europene. Elevii din școlile mici vor putea fi înscriși la școlile raionale din rețeaua școlară menționată supra.</p> <p>În scopul încurajării părinților de a înscrie copiii în altă instituție de învățământ general decât în cele cu un număr mai mic de 50 elevi, proiectul înaintat spre avizare prevede acordarea dreptului părinților respectivi de a beneficia de alocație pentru sporirea accesului la educație.</p> <p>În prezentul caz, neaplicarea cotei de impozitare veniturilor provenite din alocația pentru sporirea accesului la educație constituie un mecanism de motivare a părinților de a opta în favoarea unei instituții de învățământ din rețeaua „Școala-model”.</p> <p>Totodată, instituirea dreptului de a beneficia de alocație neimpozabilă ca măsură de susținere a accesului la educație demonstrează angajamentul statului de a conferi educației statutul de prioritate națională.</p>
		<p>Art. II (care modifică art. 6 din Legea nr.435/2006 privind descentralizarea administrativă)</p> <p>Redacția propusă la alin.(1¹) nu poate fi susținută, reieșind din următoarele considerente:</p> <p>- în accepțiunea definiției noțiunii de „competențe” prevăzută la art.1 din Legea nr.436/2006, se subînțelege ansamblul de drepturi și obligații ale autorităților publice locale în domeniile de activitate care le sunt stabilite; descentralizarea administrativă are la bază principiul integrității</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Textul „Competențele autorităților administrației publice locale pot fi delegate altei autorități publice locale sau instituțiilor publice de învățământ din subordine, cu acordul acestora, dacă legea nu prevede altfel.” se exclude.</p>

		<p>competențelor, care presupune că orice competență atribuită autorităților publice locale trebuie să fie deplină și exclusivă, exercitarea acesteia nu poate fi contestată sau limitată de o altă autoritate decât în cazurile prevăzute de lege. Cu alte cuvinte, o competență este atribuită fie unei autorități publice centrale (Guvern), fie autorităților publice locale de ambele nivele, și nicidecum unei instituții publice. Similar, subiecții beneficiari de drepturi și obligații (competențe) sunt aceiași și în cazul delegării de competențe între diferite nivele ale administrației publice (centrale și locale);</p> <p>- dacă la moment, competențele care țin de autoritățile administrației publice locale pot fi delegate altei autorități publice locale, cu acordul acesteia, în redacția propusă reiese că, autoritățile administrației publice locale pot delega unei alte autorități publice locale doar competența ce ține de domeniul propriu de activitate din domeniul învățământului, dar nu și alte competențe proprii, ceea ce nu poate fi acceptat.</p>	
		<p>Art. III (care modifică art.14, alin.2 din Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală)</p> <p>Propunerea înaintată de autor la lit.n⁵) urmează a fi exclusă, întrucât rezidă din argumentele expuse la propunerea de modificare a art.6 din Legea privind descentralizarea administrativă.</p> <p>Mai mult ca atât, competențele din domeniul educației sunt prevăzute la art.4 din Legea privind descentralizarea administrativă atât pentru autoritățile publice locale de nivelul întâi, cât și pentru nivelul al doilea. Astfel, autorităților administrației publice locale de nivelul întâi le sunt atribuite competențe proprii privind întreținerea instituțiilor preșcolare și extrașcolare, iar autorităților publice locale de nivelul al doilea – a școlilor primare și școlilor primare-grădinițe, gimnaziilor și liceelor, instituțiilor de învățământ secundar profesional, școlilor-internat și gimnaziilor-internat cu regim special, altor instituții din domeniul învățământului care deservesc populația raionului respectiv, precum și activitatea metodică.</p> <p>Or, în altă ordine de idei, Legea finanțelor publice și</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Textul „acordă instituțiilor de învățământ general (preșcolar, primar, secundar general sau extrașcolar) din teritoriul administrat autonomie privind gestiunea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat, prevăzute în legea bugetară anuală, precum și din fondurile bugetului local sau alte surse neinterzise de lege.” se exclude.</p>

	<p>responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, stabilește competențele și responsabilitățile în domeniul finanțelor publice pentru autorități/instituții bugetare. În acest sens, prin Ordinul ministrului finanțelor nr.209/2015 a fost aprobat Setul metodologic privind elaborarea, aprobarea și modificarea bugetului, care are drept scop reglementarea metodologică a procesului de planificare bugetară și are menirea de a susține implementarea legislației bugetare.</p>	
	<p>Art. IV (care modifică Codul educației nr.152/2014) La pct.1 (care modifică art.20) Conform propunerii înaintate, instituțiile de învățământ de la treapta de învățământ gimnazial și liceal pot presta servicii de alimentație a elevilor în modul stabilit de Guvern. Totodată, pentru a aprecia intenția autorului din punct de vedere financiar, este necesar de a înțelege dacă serviciile respective vor fi prestate gratuit sau propunerea respectivă este înaintată cu scopul de a oferi posibilitate instituțiilor de învățământ de a colecta anumite venituri. Menționăm că, potrivit prevederilor art.143 alin.(6) lit.a) din Codul educației, instituțiile de învățământ pot beneficia și de alte surse de finanțare, și anume venituri provenite din prestarea contra plată a unor servicii educaționale. Mai mult ca atât, în prezent, în instituțiile de învățământ primar se prestează servicii de alimentație (inclusiv pentru elevii unde se organizează grupe sau clase cu program prelungit).</p>	<p>Se acceptă Norma a fost reformulată și are următorul conținut: „Instituțiile de învățământ general pot presta servicii de alimentație a copiilor și elevilor în modul stabilit de Guvern.” Serviciile de alimentație vor fi prestate contra plată, în cuantumul prevăzut de Guvern, iar veniturile realizate vor fi colectate de către instituțiile de învățământ.</p>
	<p>La pct.4 (care modifică art.136) Prevederilor art.136 alin.(1) lit.b) acordă dreptul elevilor și studenților de a fi asigurați cu <i>alimentație</i>. În acest sens, menționăm că, potrivit art.14 lit.a) din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, hotărârea Guvernului este un act care se adoptă pentru organizarea executării legilor. Respectiv, prevederile <i>pct.4</i> urmează a fi integrate în hotărârile Guvernului existente cu privire la alimentația elevilor, reieșind inclusiv</p>	<p>Se acceptă parțial Norma a fost reformulată și are următorul conținut: „Elevii pot beneficia de alimentație gratuită, lista categoriilor și criteriile se aprobă de Guvern.”</p>

din faptul că în punctul respectiv este indicată sursa de finanțare a cheltuielilor necesare pentru asigurarea elevilor cu alimentație.

Cu titlu informativ, aducem la cunoștință că, în prezent, prevederi ce țin de asigurarea alimentării gratuite a copiilor și elevilor din instituțiile de învățământ, sunt reglementate în mai multe acte normative, după cum urmează:

- *Hotărârea Guvernului nr.234 din 25 februarie 2005* cu privire la alimentarea elevilor;
- *Hotărârea Guvernului nr.198 din 16 aprilie 1993* cu privire la protecția copiilor și familiilor socialmente vulnerabile;
- *Hotărârea Guvernului nr.1335 din 03 decembrie 2004* cu privire la aprobarea normelor naturale de asigurare cu produse alimentare, îmbrăcăminte, încălțăminte, inventar moale, obiecte de igienă personală, jocuri și jucării pentru copiii orfani și cei rămași fără îngrijirea părinților din casele de copii, școlile (gimnaziile)-internat de toate tipurile;
- *Hotărârea Guvernului nr.15 din 03 ianuarie 2007* pentru aprobarea normelor de alimentație și asigurare cu echipament sportiv a elevilor din liceele-internat cu profil sportiv;
- *Hotărârea Guvernului nr.266 din 14 martie 2006* cu privire la alimentarea gratuită a elevilor din sistemul de învățământ profesional tehnic secundar;
- *Ordinele anuale ale ministrului finanțelor și ministrului educației și cercetării* cu privire la normele financiare pentru alimentarea copiilor/elevilor din instituțiile de învățământ.

Prin urmare, dat fiind faptul că prevederile incluse în actele normative menționate sunt dispersate și învechite, iar normele naturale de asigurare cu produse alimentare pentru copiii/elevii din instituțiile de învățământ nu au fost revăzute și actualizate de peste 15 ani, se solicită

		<p>analizarea și revizuirea integrală a tuturor actelor normative ce țin de alimentare.</p> <p>Mai mult ca atât, pentru o reglementare complexă cu privire la alimentarea gratuită a copiilor/elevilor, se recomandă elaborarea unui singur act normativ, care va reglementa modalitatea de alimentare, normele financiare și naturale de asigurare cu produse alimentare, precum și zilele de alimentare a copiilor pentru fiecare treaptă de învățământ.</p> <p>Ce ține de prevederile <i>pct.4 lit.c)</i> cu privire la <i>asigurarea alimentării gratuite a elevilor transportați la instituțiile de învățământ</i> în alte localități decât cea în care își au domiciliul sau reședința, pe distanțe ce depășesc 2 km, menționăm că, aceasta este o măsură de politică nouă care va necesita alocarea mijloacelor financiare din bugetul de stat, respectiv, urmează a fi examinată exclusiv la următoarea etapă a exercițiului de elaborare a Cadrului bugetar pe termen mediu 2025-2027.</p> <p>În concluzie, se consideră imperativă excluderea propunerii înaintată la pct.4, reieșind din argumentele prenotate.</p> <p>Totodată, se atrage atenția asupra faptului că, Codul educației nu conține prevederi cu privire la acordarea dreptului la alimentație gratuită a copiilor din instituțiile de educație timpurie din țară, pentru care se alocă anual din bugetul de stat la bugetele locale transferuri cu destinație specială. Drept urmare, se propune de a completa prevederile proiectului de lege cu reglementări în acest sens.</p>	
		<p>La pct.5 (care modifică art.136¹)</p> <p>Potrivit prevederilor proiectului de hotărâre <i>pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr.868/2014 privind finanțarea în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar general din subordinea autorităților publice locale de nivelul al doilea</i>, aprobat în ședința Guvernului, instituțiile de învățământ pot rezerva până la 2% din</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Art. IV, pct. 5 din proiectul înaintat spre avizare stabilește recompensele ce pot fi acordate elevilor a căror acțiuni sau rezultate sunt apreciate de comunitatea școlară.</p>

	<p>bugetul instituției pentru <i>implementarea procesului de bugetare participativă</i>.</p> <p>Totodată, conform prevederilor art.136 alin.(8) din Codul educației, elevii și studenții <i>beneficiază și de alte drepturi consemnate în regulamentele instituționale</i>.</p> <p>Drept urmare, se propune de a se <i>revedea integral sau după caz, excluderea pct.5</i> din proiectul de lege.</p>	<p>În ceea ce privește recompensele cu caracter pecuniar, în conformitate cu pct. 22 din Regulamentul-Cadru cu privire la modul și condițiile de acordare a burselor pentru studenții ciclul I, ciclul II, studii superioare integrate, învățământ medical și farmaceutic din instituțiile de învățământ superior, elevii din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar și profesional tehnic secundar și persoanele care studiază în învățământul postuniversitar, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1009/2006, elevii beneficiază de următoarele burse de merit finanțate din bugetul de stat: Bursa Președintelui și Bursa Gaudeamus.”</p> <p>Bursele de merit ale instituției vor fi acordate în limita bugetului acestora și modul prevăzut de regulamentele interne.</p>
	<p>La pct.9 (care modifică art.144)</p> <p>Propunerea de a reduce sau de a sista finanțarea de la bugetul de stat a instituțiilor publice de învățământ general nu poate fi acceptată, reieșind din prevederile Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, care reglementează următoarele:</p> <ul style="list-style-type: none"> - art.69 stipulează expres modalitatea și condițiile de blocare a alocațiilor bugetare; - art.35 alin.(3) prevede modalitatea de reducere a transferurilor cu destinație specială care au fost utilizate contrar destinației. 	<p>Se acceptă.</p> <p>Textul „Ministerul Educației și Cercetării este în drept să reducă sau să sisteze finanțarea de la bugetul de stat a instituțiilor publice de învățământ general atunci când acestea nu respectă standardele educaționale de stat.” se exclude</p>
	<p>La pct.10 (care modifică art.145)</p> <p>Propunerea ce ține de indicarea expresă a modalității de activitate a instituțiilor publice de învățământ preșcolar, primar și secundar general (în regim de autogestiune financiară sau în regim centralizat) nu poate fi</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>În temeiul Hotărârii Guvernului nr. 868/2014 cu privire la finanțare în bază de cost standard per elev a instituțiilor de</p>

		<p>susținută întrucât legislația actuală nu reglementează toate aspectele de activitate ale instituțiilor publice în condiții de autogestiune, criteriile pe care trebuie să le întrunească o instituție pentru a avea statutul propus, precum și modalitatea de finanțare din bugetul de stat a acestor instituții. Stabilirea unei viziuni clare în ceea ce privește conceptul de „autogestiune” al instituțiilor publice, precum și adoptarea cadrului normativ respectiv se prevede către decembrie 2024.</p>	<p>învățământ primar și secundar (ciclul I și II), instituțiile publice de învățământ primar și secundar (ciclul I și II) activează în regim de autogestiune financiară.</p> <p>În ceea ce privește instituirea mekansimului de funcționare în regim de autogestiune financiară pentru instituțiile de învățământ preșcolar, special, precum și instituțiile extrașcolare, acesta urmează a fi stabilit printr-un cadru normativ subsidiar.</p> <p>Propunerea stabilește că, decizia privind trecerea la autogestiune financiară se emite de către autoritatea publică locală în subordinea căreia se află instituția de învățământ. Astfel că, doar în cazul unei fezabilități financiare instituția de învățământ va solicita trecerea la autogestiune financiară.</p>
		<p>La pct.11 (care completează cu art.145¹) Propunerea înaintată are drept scop:</p> <ul style="list-style-type: none"> - acordarea pe un termen de doi ani a alocațiilor lunare cu caracter special părinților care decid înscrierea elevului în altă instituție publică de învățământ general (de la 1 septembrie 2024); - acordarea alocațiilor lunare pedagogilor pentru menținerea cadrelor didactice în sistem în condițiile încadrării într-o altă instituție de învățământ (de la 1 septembrie 2024); - acordarea alocațiilor respective prin intermediul Casei Naționale de Asigurări Sociale; - asigurarea cu alimentație gratuită a copiilor înscriși la o instituție de învățământ în altă localitate decât în cea în care își au domiciliul sau reședința (de la 1 ianuarie 2025). <p>Modificările înaintate reprezintă măsuri de politici noi care vor genera</p>	<p>Nu se acceptă.</p> <p>Beneficiarii alocațiilor prevăzute la Art. IV, pct. 11 din proiectul înaintat spre avizare vor fi un număr limitat de persoane. Alocația pentru accesul la educație și alocația pentru menținerea cadrelor didactice în sistem vor putea fi acordate începând cu ultimul trimestru al anului 2024, ulterior rectificării Legii bugetului de stat pentru anul 2024.</p>

		<p>direct alocarea din bugetul de stat a mijloacelor financiare necesare pentru acoperirea costurilor de implementare. Drept urmare, prevederile pct.11 urmează a fi excluse și ulterior examinate la etapa elaborării Cadrlui bugetar pe termen mediu pentru anii 2025-2027.</p>	
		<p>La Nota informativă</p> <p>Potrivit prevederilor Notei informative, cheltuielile financiare pe care le implică proiectul vor fi acoperite de la bugetul de stat. Astfel, pentru 3 luni ale anului 2024 sunt necesare mijloace financiare suplimentare în sumă de 3,0 mil. lei, în timp ce pentru anul 2025 costul va constituit peste 60,0 mil.lei.</p> <p>În acest sens, se menționează că, în cazul unui proiect care prevede reglementări cu impact asupra bugetului, la etapa elaborării urma să se țină cont de prevederile art.30 din Legea nr.100/2017, conform căroră în capitolul „Fundamentarea economico-financiară” va fi descris impactul financiar cu estimarea costurilor și sursa de finanțare a cheltuielilor necesare pentru punerea în aplicare a prevederilor proiectului.</p> <p>Mai mult ca atât, conform prevederilor art.17 alin.(2) din Legea nr.181/2014, pe parcursul anului bugetar nu pot fi puse în aplicare decizii care conduc la majorarea cheltuielilor bugetare, dacă impactul financiar al acestora nu este prevăzut în buget, iar conform art.131 alin.(6) din Constituția Republicii Moldova, nici o cheltuială bugetară nu poate fi aprobată fără stabilirea sursei de finanțare.</p> <p>Prin urmare, Nota informativă urmează a fi completată cu sursa de finanțare a cheltuielilor necesare pentru implementarea proiectului hotărârii, întrucât planificarea și repartizarea resurselor publice se efectuează în strânsă corelare cu prioritățile Guvernului și obiectivele politicii bugetar-fiscale.</p> <p>Reieșind din cele expuse, Ministerul Finanțelor este disponibil de a examina repetat proiectul de lege, după revederea obiecțiilor înaintate, pentru a formula opinia finală asupra proiectului.</p>	<p>În nota informativă a fost indicată valoarea maximă a costurilor proiectului pentru anul 2024 și 2025, precum și sursa de finanțare a acestuia. Totodată, s-a menționat că, în ceea ce privește anumite prevederi, costurile de implementare vor fi definitivate odată cu aprobarea cadrului normativ secundar.</p>
2.	Ministerul Afacerilor Interne	<p>La Art. III, cu privire la amendamentul art. 14 alin. (2) din Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă, după textul „cu</p>	<p>Se acceptă Au fost operate modificările sugerate.</p>

	(nr. 42/5560)	<p>modificările ulterioare,” se va completa cu sintagma „după lit. n⁴” or, această intervenție este necesară în scopul precizării locului care îl va ocupa modificarea propusă de către autor. La acest aspect, este de menționat că completarea unui text sau alineat, fără a specifica ordinea în care se inserează cuvintele, semnifică, conform regulii generale de tehnică legislativă, completarea textului la sfârșitul acestuia.</p> <p>Totodată, propunerea specificată anterior este valabilă și pentru Art. IV pct. 1, 9 și 10.</p>	
		<p>La Art. IV cu privire la ajustarea Codului educației al Republicii Moldova, la pct. 2 privind amendarea art.132, se propune, după sintagma „credite de studii” completarea cu textul „în cadrul unui program de studii autorizat provizoriu/acreditat în conformitate cu cadrul normativ de referință”.</p>	<p>Nu se acceptă Creditele de studii semnifică volumul rezultatelor învățării și calificării, evaluate și validate de o autoritate competentă în conformitate cu un standard stabilit. Astfel, sintagma „credite de studii” include conținutul propunerii de completare a pct. 2, art. 132.</p>
		<p>Cu referire la Art. VI din proiect, care prevede că legea intră în vigoare la 1 ianuarie 2024, cu excepția art. IV, pct. 4 referitor la alin. (9), lit. c), care intră în vigoare la 1 ianuarie 2025, menționăm că la proiectul notei informative lipsește justificarea necesității intrării în vigoare a actului normativ or, în conformitate cu art. 56 alin. (3) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, intrarea în vigoare a actelor normative poate fi stabilită pentru o altă dată doar în cazul în care se urmărește protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, realizarea angajamentelor internaționale ale Republicii Moldova, conformarea cadrului normativ hotărârilor Curții Constituționale, eliminarea unor lacune din legislație sau contradicții între actele normative ori dacă există alte circumstanțe obiective.</p>	<p>Se acceptă Norma a fost reformulată și are următorul conținut: „Prezenta lege intră în vigoare peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.”</p>
3.	Ministerul Muncii și Protecției Sociale (nr.12/5093)	<p>La art. II din proiect, considerăm inoportună modificarea alin. 1¹ al art. 6 din Legea privind descentralizarea administrativă nr. 435/2006 reieșind din caracterul general al articolului care vizează delegarea de competențe, precum și întru evitarea confuziilor legate de delegarea unor competențe improprii instituțiilor de învățământ. În acest context, propunem</p>	<p>Se acceptă Textul „Competențele autorităților administrației publice locale pot fi delegate altei autorități publice locale sau instituțiilor publice de învățământ din subordine, cu</p>

	<p>inclusiunea unui articol distinct, similar art. 6¹, care să reglementeze delegarea de competențe în domeniul educației.</p>	<p>acordul acestora, dacă legea nu prevede altfel.” se exclude.</p>
	<p>La art. IV din proiect, inclusiunea unor norme privind sancțiunile aplicabile elevilor, în speță introducerea unui articol distinct – 137¹ este considerat abuziv în raport cu aceștia și trebuie să fie revăzut prin prisma art. 35 din Constituția Republicii Moldova, precum și a prevederilor art. 14 al Legii privind drepturile copilului nr. 370/2023 (adoptată de către Parlament în ședința plenară din 30 noiembrie 2023, transmisă spre promulgare). Considerăm imperios necesară schimbarea paradigmei de sancționare a copiilor, accentele urmând a fi racordate principiilor de neîncurajare a absenteismului sau abandonului școlar și al reintegrării tuturor copiilor în procesul educațional.</p>	<p>Nu se acceptă Articolul 35 din Constituție stabilește dreptul la învățătură. Din coroborarea prevederilor alin.(1) și (7) ale art. 35 din Constituție rezultă că prin noțiunea de „învățământ general obligatoriu” se subînțelege doar învățământul primar (clasele I-IV) și cel gimnazial (clasele V-IX). Or, cel liceal, profesional și superior, este egal accesibil tuturor, însă posibil a fi realizat pe bază de merit. Art. III, pct. 6 din proiect stabilește că: sancțiunile de preavizare de exmatriculare; exmatricularea, cu drept de reînscrisere în anul școlar următor, cu excepția elevilor clasei a X-a, care vor susține un nou concurs de admitere; exmatricularea din liceu fără drept de reînscrisere ulterioară în aceeași instituție și exmatricularea din liceu cu drept de înscriere în instituție de învățământ profesional tehnic secundar nu vor fi aplicate elevilor din învățământul general obligatoriu. Astfel, prin sancțiunile propuse nu se aduce atingere dreptului de acces la învățământul general obligatoriu. Statul urmează să asigure dreptul la educație în anumite limite și standarde prescrise fiecărui nivel de educație. Legislația din domeniul educației stabilește un șir de obligații pentru elevi, iar instituirea</p>

<p>sancțiunilor este esențială pentru consolidarea regulilor școlare, prevenind caracterul iluzoriu al acestora.</p> <p>Procesul educațional se desfășoară într-un cadru complex, iar asigurarea securității spațiului școlar reprezintă o condiție stabilită la nivel european.</p> <p>Stabilirea unui set de sancțiuni aplicabile elevilor nu au doar rolul de a promova respectul față de reguli, ci și de a proteja demnitatea umană și integritatea fizică și psihică a beneficiarilor sistemului de educație.</p> <p>Fiecare sancțiune aplicată unui elev este însoțită de asistență psihologică, asigurând astfel că, în parcursul de conștientizare a comportamentului său, elevul va beneficia de îndrumarea și suportul unui psiholog.</p> <p>De cele mai multe ori, abaterile grave de comportament sunt precedate de acțiuni cu un caracter mai puțin sever. În asemenea cazuri, elevul are oportunitatea de a-și revedea comportamentul, sprijinit de intervenția unui psiholog, reducând astfel probabilitatea ca un număr mare de elevi să comită abateri grave de comportament.</p> <p>Prin sancțiunile respective nu se încurajează absentismul sau abandonul școlar, or, spre exemplu, în perioada suspendării elevului, activitatea obișnuită a acestuia va fi înlocuită cu alte activități, precum stabilește Regulamentul-tip de organizare și</p>

			funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar, ciclul I și II.
4.	Ministerul Justiției (nr.04/1-10921)	La art. II (<i>Legea privind descentralizarea administrativă</i>): În actuala redactare norma de la art. 6 alin. (1 ¹), care prevede delegarea competențelor autorităților administrației publice locale instituțiilor publice de învățământ din subordine, nu ar fi corelată cu obiectul de reglementare al legii prevăzut la art. 2. Astfel, potrivit acestui articol, prezenta lege stabilește cadrul general de reglementare a descentralizării administrative pe baza principiilor de repartizare doar a competențelor între <u>autoritățile publice</u> . În acest sens, se are în vedere transferul de competențe ce țin de autoritățile publice centrale și cele locale. Mai precizăm că, soluția legislativă propusă nu respectă exigențele regulilor tehnicii legislative prevăzute la art. 63 alin. (1) și (2) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, deoarece, aceasta conține o dispoziție care vizează un subiect specific determinat, în speță, instituțiile publice de învățământ, ceea ce afectează concepția generală a legii. Prin urmare, norma propusă nu se integrează organic nici în cuprinsul art. 6 și nici al legii care se referă la domeniul de competență.	Se acceptă Textul „Competențele autorităților administrației publice locale pot fi delegate altei autorități publice locale sau instituțiilor publice de învățământ din subordine, cu acordul acestora, dacă legea nu prevede altfel.” se exclude.
		Referitor la soluția legislativă preconizată la art. III, respectiv art. 14 alin. (2) din <i>Legea privind administrația publică locală</i> , este necesară punerea de acord a acesteia cu prevederea art. 1 al aceluiași act legislativ, care stabilește că autoritatea executivă a unității administrativ-teritoriale este împuternicită cu dreptul de gestionare a bugetului local respectiv, în conformitate, cu competențele și responsabilitățile prevăzute de Legea nr. 397/2003 privind finanțele publice locale.	Se acceptă Instituțiile publice de învățământ preșcolar, primar, secundar, special, precum și instituțiile extrașcolare pot activa în regim de autogestiune financiară sau în regim centralizat, conform prevederilor aprobate de Guvern. Decizia privind trecerea la autogestiune financiară se emite de către autoritatea publică locală în subordinea căreia se află instituția de învățământ.”
		La art. IV (<i>Codul educației al Republicii Moldova</i>): Prin raportare la aspectul reglementat potrivit pct. 4, este necesar a se interveni cu modificări la Cap. II „Educația timpurie”, referitoare la	Nu se acceptă Textul prevăzut la pct. 4 a fost reformulat.

		<p>normele de cheltuieli pentru alimentarea copiilor, suportate de la bugetul de stat sau cel local.</p>	
		<p>La pct. 5, în textul preconizat la art. 136¹ lit. f), este necesară revederea sintagmei „administrației publice”, actuala formulare nefiind suficient de clară.</p>	<p>Se acceptă Norma a fost reformulată și are următorul conținut: „burse de merit ale administrației publice centrale”. În conformitate cu pct. 22 din Regulamentul-Cadru cu privire la modul și condițiile de acordare a bursei pentru studenții ciclul I, ciclul II, studii superioare integrate, învățământ medical și farmaceutic din instituțiile de învățământ superior, elevii din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar și profesional tehnic secundar și persoanele care studiază în învățământul postuniversitar, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1009/2006, elevii beneficiază de următoarele burse de merit finanțate din bugetul de stat: Bursa Președintelui și Bursa Gaudeamus.”</p>
		<p>La pct. 6, referitor la art. 137¹: Cu privire la sancțiunile aplicabile elevilor (eliminarea temporară de la lecții, suspendarea elevului pe o durată limitată de timp, exmatricularea, cu drept de reînscrisere sau fără drept de reînscrisere ulterioară în aceeași instituție), este de menționat că art. 35 din Constituție garantează, cu titlu de principiu, dreptul la învățătură. Astfel, în Hotărârea nr. 27 din 29 septembrie 1998, Curtea Constituțională a statuat că: „[...] Dreptul la învățătură constituie unul dintre cele mai importante drepturi sociale ale omului. Acest drept creează premisele necesare pentru afirmarea pleneră a personalității și a demnității umane, precum și pentru dezvoltarea întregii societăți.” Prin prisma actelor internaționale, dreptul la învățătură</p>	<p>Nu se acceptă Sancțiunile instituite la art. 137¹ (în special cele prevăzute la lit. c), e), g), h) și i)) nu afectează dreptul fundamental la învățătură, prevăzut de art. 35 din Constituție din următoarele considerente. Legislația din domeniul educației stabilește o serie de obligații pentru elevi, având ca finalitate instituirea unui ansamblu de norme de conduită în cadrul spațiului educațional,</p>

este garantat de art. 2 din Protocolul 1 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, art. 28 din Convenția cu privire la drepturile copilului, art. 13 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale și de art. 26 din Declarația Universală a Drepturilor Omului.

În jurisprudența sa, Curtea Europeană a recunoscut că, deși este deosebit de important, totuși, dreptul la instruire nu este absolut și poate fi supus unor limitări. Aceste limitări sunt implicit acceptate atâta timp cât **nu este afectată esența (substanța) dreptului**, pentru că dreptul de acces la educație „prin însăși natura sa trebuie să fie reglementat de către stat” (cauza Catan și alții c. Republicii Moldova și Federației Ruse, hotărârea din 19 octombrie 2012, § 140 și cauza „Aspecte privind regimul lingvistic în școlile din Belgia” c. Belgiei hotărâre din 23 iulie 1968, § 3).

În Hotărârea nr. 7 din 16 februarie 2017, Curtea a reținut că statul, prin politicile sale, **are obligația de a crea condiții pentru asigurarea dreptului la educație**, inclusiv de a decide programele, modul și mijloacele prin care se realizează învățământul, nivelul până la care educația este obligatorie, precum și instituirea unor garanții și acordarea gratuită de mijloace necesare pentru realizarea învățământului. Totodată, *politica de stat în sfera învățământului urmează a fi îndeplinită în strictă conformitate cu prevederile constituționale.*

La lit. i), nu este clar raționamentul care ar justifica stabilirea sancțiunii de exmatriculare din liceu cu drept de înscriere în instituție de învățământ profesional tehnic secundar, din care cauză nu poate fi susținută.

Astfel, propunem a se analiza, dacă sancțiunile instituite la art. 137¹ (în special cele prevăzute la lit. c), e), g), h) și i)) nu ar afecta dreptul fundamental la învățătură, prevăzut de art. 35 din Constituție. Or, potrivit

cu scopul de a promova respectul față de colegi, personalul didactic și nedidactic.

În vederea asigurării respectării obligațiilor de către elevi, se impune instituirea unui cadru normativ care să prevadă sancțiuni aplicabile în cazul neconformării, or în absența acestora, obligațiile respective ar căpăta un caracter iluzoriu.

Referitor la sancțiunile privind eliminarea temporară de la lecții și suspendarea elevului pe o durată limitată de timp, acestea au fost stabilite în scopul acordării elevului unei perioade de reflecție asupra propriilor acțiuni și restabilirii ordinii școlare. În cursul acestei perioade, elevul va beneficia de asistență psihologică, iar activitățile obișnuite ale acestuia vor fi înlocuite cu altele.

În ceea ce privește sancțiunile instituite la art. 137¹ lit. f)-i), acestea nu sunt aplicabile elevilor din învățământul general obligatoriu și survin în cazurile performanțelor academice scăzute, absenteismului frecvent și nemotivat, prezentării unui pericol pentru siguranța elevilor și/sau a personalului sau împiedică realizarea dreptului la educație, respectiv la muncă.

Stabilirea sancțiunii de exmatriculare din liceu cu drept de înscriere într-o instituție de învățământ profesional tehnic secundar constituie o alternativă pentru elevii exmatriculați, oferindu-le oportunitatea de continuare a studiilor într-un domeniu

		<p>normei constituționale prevăzute la art. 35 alin. (7), învățământul liceal, profesional și superior de stat este egal accesibil tuturor, pe bază de merit.</p>	<p>educațional care ar fi mai potrivit intereselor și aptitudinilor elevului. Or, exmatricularea constituie o sancțiune aplicabilă inclusiv și cazurilor de performanță academică scăzută, absenteismului frecvent și nemotivat.</p>
		<p>Lit. f), norma propusă, respectiv „suportarea de către părinți/ alți reprezentanți legali a cheltuielilor pentru pagubele materiale produse în cadrul instituției de învățământ” ar fi trebuit să constituie obiectul de reglementare al art. 138 din cod (<i>drepturile și obligațiile părinților sau altor reprezentanți legali ai copiilor și elevilor</i>). Totodată, norma propusă, este necesar a fi reformulată, deoarece din conținutul acesteia ar rezulta că pentru toate pagubele materiale produse în cadrul instituției de învățământ, indiferent de circumstanțele și cauzele care au contribuit la producerea acestora, părinții/alți reprezentanți legali urmează să suporte cheltuielile respective. De asemenea, în contextul normei propuse, s-ar impune necesitatea indicării autorității responsabile de elaborarea/aprobarea procedurii de recuperare a cheltuielilor pentru pagubele materiale produse în cadrul instituției de învățământ.</p>	<p>Se acceptă parțial Norma a fost reformulată și are următorul conținut: „j) repararea prejudiciului material cauzat prin fapta sa instituției de învățământ, în conformitate cu legislația.”</p>
		<p>La pct. 10, pentru corectitudinea redactării, la textul preconizat pentru art. 145 alin. (4¹) enunțul al doilea nu trebuie să figureze din alineat, dar imediat după primul enunț.</p>	<p>Se acceptă Au fost operate modificările sugerate.</p>
		<p>La pct. 11, referitor la art. 145¹, destinat măsurilor pentru sporirea accesului la educație a elevilor din instituțiile de învățământ general cu un număr mai mic de 50 de elevi, se cuvine de precizat faptul că, prin modalitatea sa de reglementare, Codul educației se caracterizează printr-un anumit caracter de generalitate, abstractizare și conceptualizare. În ceea ce privește normele preconizate la art. 145¹, apreciem că proiectul nu se integrează în conținutul codului, deoarece măsurile prevăzute poartă un caracter temporar. Pe cale de consecință, la soluțiile legislative cuprinse la art. 145¹, recomandăm inițiatorului proiectului să revadă</p>	<p>Nu se acceptă Măsurile pentru sporirea accesului la educație a elevilor din instituțiile de învățământ general cu un număr mic de elevi și menținerea cadrelor didactice în sistem nu au un caracter limitat în timp. Or, părinții sau reprezentanții legali ai elevilor din instituțiile de învățământ primar sau secundar general cu un număr mai mic de 50</p>

		<p>promovarea măsurilor printr-un proiect de lege distinct elaborat cu acest scop. Totodată, pentru a satisface exigența previzibilității normei, legiuitorul are competența nu doar să stabilească dreptul la alocațiile cu caracter special, dar și să determine conținutul și limitele acestuia. Prin urmare, în lege urmează să fie stabilit clar indicatorul de referință la calcularea cuantumului alocației stabilite în condițiile legii.</p>	<p>de elevi vor putea decide înscrierea elevului în altă instituție publică de învățământ într-o perioadă nelimitată de timp. În cazul alocațiilor destinate cadrelor didactice care vor migra din instituțiile publice de învățământ primar sau secundar general cu un număr mai mic de 50 de copii, nu se instituie un termen în care cadrele didactice urmează să opteze pentru o instituție de învățământ primar sau secundar general cu un număr mai mare de elevi. În ceea ce privește cuantumul și procedura de acordare a alocațiilor, urmează a fi stabilite prin acte normative subsidiare.</p>
5.	<p>Avocatul poporului pentru drepturile copilului (nr.04-3/68-2924)</p>	<p>Art. IV, pct. 2 Articolul 132, alin. (4) va avea următorul cuprins: <i>”În cel mult doi ani de la ocuparea funcțiilor didactice, persoanele angajate care sunt absolvente ale programelor de studii superioare nepedagogice, vor urma obligatoriu modulul psihopedagogic corespunzător unui număr de 60 de credite de studii”</i>. În conformitate cu art. 3 din Codul Educației, prin modul psihopedagogic se înțelege ”modulul destinat absolvenților care doresc să se încadreze în învățământ în calitate de cadru didactic, care include formarea teoretică în domeniul pedagogiei, psihologiei, didacticii disciplinei și un stagiul obligatoriu de practică”. Practicile cele mai recente cu privire la actele de violență, examinate de Oficiul Avocatului Poporului, denotă că tendința de a compensa insuficiența cadrelor didactice prin angajarea unor persoane cu insuficiente competențe psihopedagogice sau în lipsa acestora reprezintă o componentă decisivă și vulnerabilă a proceselor de prevenire și reducere a actelor de violență în mediul educațional. Din această perspectivă, se dovedesc a fi oportune (i) analiza</p>	<p>Nu se acceptă Inițiativa propusă nu exclude obligația persoanelor care vor ocupa funcții didactice, absolvente ale programelor de studii superioare nepedagogice, de a întruni condiția deținerii unui modul psihopedagogic corespunzător. Din conținutul normei în redacția propusă rezultă ca aceasta are un caracter de concretizare a variantei actuale, prin a stabili termenul în care persoanele absolvente ale programelor de studii superioare nepedagogice, din momentul ocupării unei funcții didactice, au obligația de a urma un modul psihopedagogic – 2 ani. Respectiva soluție legislativă își propune și să reducă din reticența persoanelor care</p>

	<p>facilităților/costurilor accesului la programul de formare inițială și continuă ce privește modulul psihopedagogic în cadrul studiilor cu profil „nonpedagogic”; și (ii) analiza suplimentară a justificării admiterii în funcții didactice și științifico-didactice în lipsa capacităților psihopedagogice.</p> <p>Suplimentar, atestăm neconformitate între modificarea propusă a art. 132 alin. (4) Codului Educației cu art. 54 alin. (3) Codului Educației. Astfel conform art. 54 alin. (3) al Codului Educației, <i>”absolvenții programelor de învățământ superior de alt profil decât cel pedagogic au dreptul de a profesa în învățământ numai după ce au urmat programul unui modul psihopedagogic”</i>.</p> <p>Pledăm pentru menținerea formei actuale a prevederii stipulate în art. 132 alin. (4) al Codului Educației.</p>	<p>intenționează să acceadă într-o funcție didactică, însă renunță pe motiv că nu întrunesc condiția deținerii unui modul psihopedagogic la momentul aplicării pentru funcția respectivă.</p> <p>Art. 54 din Codul Educației constituie o normă juridică cu caracter general, care stabilește condițiile pentru a profesa în învățământ. Inițiativa legislativă care propune modificarea unei norme cu caracter special – art. 134 alin. (4), menține condițiile stabilite la art. 54, intervenind cu un element de clarificare – perioada de timp în care angajatul din învățământ se obligă să urmeze un modul psihopedagogic.</p>
	<p>Art. IV, pct. 4</p> <p>Atestăm neclaritate între prevederea expusă la art. 136 alin. (9) lit. a) cu lit. d) din proiect. Astfel este cert faptul că elevilor claselor I – IV le este asigurată alimentația gratuită, cu finanțare de la bugetul de stat, indiferent de faptul dacă este sau nu atribuită categoria de vulnerabilitate. Prin urmare, propunem înlocuirea sintagmei <i>”elevilor claselor I-XII din familiile social vulnerabile”</i> în cadrul lit. d) al prezentului articol cu sintagma <i>”elevilor claselor V-XII din familiile social vulnerabile”</i> în vederea evitării suprapunerii și aplicării eronate a prevederilor legii.</p> <p>Apreciem preocuparea ministerului pentru alimentația elevilor. Considerăm oportună excluderea sintagmei <i>”pe distanțe ce depășesc 2 km”</i> din cadrul completării propuse la art. 136 alin. 9) lit. (c) din Codul Educației. Alimentația copiilor nu poate fi privită doar ca un proces de consum de produse propriu-zis. Aceasta presupune un mediu de</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Norma a fost reformulată și are următorul conținut: „Elevii pot beneficia de alimentație gratuită, lista categoriilor și criteriile se aprobă de Guvern.”</p>

	<p>interacțiune/comunicare, dezvoltarea unor abilități/capacități de conduită/decizie a copiilor și, nu în ultimul rând, o oportunitate semnificativă de a preveni sentimentul copilului de inegalitate, de discriminare.</p>	
	<p>Art. IV, pct. 5 și 6 Apreciem preocuparea Ministerului Educației și Cercetării (MEC) pentru crearea unui mediu școlar sigur și prietenos pentru toți actorii educaționali, inclusiv cadrele didactice. După cum ne-am expus și în cadrul consultărilor publice, considerăm că protecția cadrelor didactice poate avea loc doar printr-un proces unitar cu cel al copiilor. Acest proces trebuie să aibă la bază prețuirea demnității umane.</p> <p>Proiectul de lege actual include în Codul Educației, cu mici ajustări, recompensele și sancțiunile reglementate în Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar general, ciclul I și II (în continuare Regulamentul-cadru). În ultimii ani, ministerul a realizat progrese mari, materializate inclusiv prin aprobarea, prin Ordinul MEC nr. 1024/2022, a Metodologiei cu privire la prevenirea și combaterea bullying-ului (în continuare Metodologia) și ulterioara capacitate a profesioniștilor din educație pentru implementarea acesteia. Incluziunea acestor prevederi în Codul Educației ar reprezenta un pas înapoi.</p> <p>În Anexa nr. 9, Metodologia reglementează particularitățile folosirii consecințelor în gestionarea situațiilor de bullying. Metodologia menționează că <i>”Există mai multe strategii prin care putem sancționa comportamentele problematice ale copiilor/ elevilor pentru a descuraja pe viitor manifestarea lor. În practica instituțională se folosesc pedepsele și consecințele logice. Pentru a verifica dacă ceea ce ați aplicat are efect de pedeapsă sau de consecință logică, puneți-vă întrebarea: „Ce l-am învățat pe copil/ elev să facă reacționând așa?”</i>.</p> <p>Constatăm că sancțiunile care se doresc pentru comportamentul agresiv al copiilor îndreptat împotriva cadrelor didactice nu se încadrează în acele consecințe logice reglementate pentru comportamentul agresiv al copiilor</p>	<p>Nu se acceptă În contextul actual, la nivel european se promovează ideea că școala trebuie să reprezinte un spațiu sigur și liber de conflicte și manifestări ale violenței. În acest sens, art. 7 lit. r) din Codul Educației stabilește ca principiu fundamental al educației – nonviolența. Ministerul Educației și Cercetării, în calitatea sa de autoritate de reglementare în domeniul educației, urmează să instituie măsuri concrete prin care să asigure realizarea principiului nonviolenței, astfel încât acesta nu fie unul iluzoriu.</p> <p>Prevederile de la art. IV, pct. 6 din proiectul legii, care stabilesc un șir de sancțiuni aplicabile în cazurile abaterilor admise de către elevi nu pot fi considerate ca neavând la bază respectul pentru demnitatea umană. Or, reglementarea acestora are ca scop stabilirea și asigurarea unui mediu educațional corespunzător, astfel încât elevii să învețe, iar cadrele didactice să își realizeze munca în condiții de siguranță și disciplină.</p> <p>Stabilirea unui cadru clar și uniform pentru gestionarea comportamentelor admise în</p>

împotriva semenilor. Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului (CDC) stipulează, în art. 28, că disciplinarea copiilor se face ținând cont de respectarea demnității umane. Nici o sancțiune propusă nu are la bază respectarea demnității umane, care este una dintre valorile de bază ale educației. Metodologia mai prevede că *"Dezvoltarea abilității de a interacționa pozitiv cu colegii și de a se gândi la urmările pe care le poate avea comportamentul lui asupra altcuiva este posibilă atunci când disciplinarea capătă sens în mintea copiilor/ elevilor (pot identifica o legătură logică între ceea ce primesc în rezultatul unui comportament neadecvat și comportamentul manifestat). De exemplu, dacă râd de un coleg care poartă ochelari și îl numesc, asta o să îl facă să se simtă trist."*

Reglementarea protecției cadrelor didactice separat de cea a copiilor constituie o abordare ce contravine CDC, inclusiv pentru că nu ține cont de relația dintre titularii de drepturi și titularii de obligații, și cadrului normativ național (Codul Educației, Legea 140/2013 privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți; HG 270/2014 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind mecanismul intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea, referirea, asistența și monitorizarea copiilor victime și potențiale victime ale violenței, neglijării, exploatării și traficului; Ordinul Ministerului Educației 77/2013 cu privire la procedura de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului; Ordinul Ministerului Educației 858/2013 cu privire la Metodologia de aplicare a Procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ preuniversitar în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului; Metodologia de prevenire și combatere a bullying-ului).

Această abordare riscă să afecteze realizarea drepturilor copilului, dată fiind interdependența acestora. De exemplu, riscă să afecteze asigurarea dreptului la opinie. Cunoaștem, din discuțiile cu copiii, că uneori exprimarea de către copil a unei opinii diferite decât cea a cadrului didactic este privită drept dovadă de obrăznicie. În contextul dat, exprimarea

mediul școlar asigură o abordare unitară. Un sistem coerent de sancțiuni aplicabile va asigura ca elevii și părinții să cunoască consecințele acțiunilor admise de către primii, ceea ce va contribui la prevenirea comportamentelor neadmise într-o instituție de învățământ și va dezvolta responsabilitatea elevilor.

Gradarea sancțiunilor va permite ca acestea să fie adaptate gravității faptei admise.

Stabilirea sancțiunilor pentru abaterile admise de către elevi nu înlocuiesc și nici nu modifică mecanismul intersectorial de protecție a copiilor față de orice formă de violență. Dimpotrivă, proiectul propune ca elevii sancționați să beneficieze de asistență psihologică, ceea ce reflectă o abordare complexă a atitudinii comportamentale a elevilor de către Ministerul Educației și Cercetării. Obiectivul nu constă în aplicarea unor sancțiuni punitive, ci în adoptarea unor măsuri educaționale și terapeutice. Or, însoțirea sancțiunilor cu asistență psihologică reprezintă un suport pentru conștientizarea și îmbunătățirea comportamentului elevilor. Mecanismele instituite prin sistemul de sancționare propun crearea unui mediu școlar sigur, astfel încât procesul de învățare să dispună de condiții favorabile de dezvoltare armonioasă a elevilor.

opinii ar putea fi sancționată de către cadrul didactic, făcându-se referire la Codul Educației, ca violență psihologică/verbală față de acesta. În cauza Çölgeçen și alții c. Turciei, 2018, CtEDO a constatat violarea dreptului la educație a persoanelor sancționate disciplinar prin exmatriculare/suspendarea studiilor pentru depunerea unor petiții care exprimau opiniile lor cu privire la necesitatea introducerii unui curs suplimentar/opțional de studiere a limbii de comunicare – kurdă.

Aceste prevederi riscă să compromită, mai presus de toate, protecția copiilor prin aplicarea mecanismului intersectorial de protecție a copiilor față de orice formă de violență. De multe ori, în spatele unui comportament sfidător, furios sau agresiv al unui elev, în special dacă comportamentul este cronic, se află o suferință determinată de expunerea la violență¹, neglijare, sărăcie extremă, sau copilul este victima unor infracțiuni acasă, la școală sau altundeva (lit. a), b) și j) din art. 8, Legea 140/2013). Cercetările au arătat că expunerea copiilor la adversități, experiențe traumatice, modifică creierul și cauzează daune sociale, emoționale, comportamentale și academice. Acești elevi pot fi furioși, deprimați, necooperanți sau distrași². Comentariul General nr. 13/2011 al Comitetului ONU pentru Drepturile Copilului privind dreptul copiilor la protecție față de orice formă de violență prevede că pentru copiii cu comportament antisocial e nevoie de măsuri educaționale și terapeutice (pct. 41, lit. d)), nicidecum punitive. Deci, elevii care se comportă în moduri problematice sau violente, au nevoie, cât mai urgent, de înțelegere și ajutor.

Există și alte cauze și motive pentru comportamentul agresiv și perturbator la școală. Printre acestea putem enumera: dificultăți de învățare nediagnosticate, probleme de procesare senzorială (cum ar fi în TSA), ADHD, anxietate și depresie nediagnosticată, status epileptic. Astfel, există riscul ca pedepsind copilul pentru comportament agresiv, să pierdem din vedere semnale importante care ne comunică că acesta ar putea avea o problemă de sănătate sau de dezvoltare ce necesită o intervenție cât mai precoce. Totodată, ar compromite principiul nondiscriminării și dezideratele educației incluzive (art.32 din Codul

În susținerea existenței unui șir de sancțiuni aplicabile elevilor se arată și experienții în educație.

Prof.dr. Mircea Miclea susține că: „*Dacă nu dobândești la vârsta școlară respectul față de reguli, atunci e greu să îl dobândești ulterior. Această investiție de a recredibiliza școala cu regulile ei e un demers esențial pentru sănătatea socială a întregii societăți*“.

În ceea ce privește sancțiunea de exmatriculare, expertul menționează că:

„*Exmatricularea este o măsură de ultimă instanță, dar trebuie menținută pentru că altfel erodează masiv, substanțial autoritatea școlii și a profesorilor (...) renunțându-se la această măsură, comunicăm că rămâi în spațiul școlar indiferent ce faci*“.

În aspect comparativ menționăm că, în sistemul educațional al Marii Britanii, sancțiunile aplicabile elevilor sunt: mustrare, scrisoare formulată către părinți, înlăturarea dintr-o sală de clasă sau grup, excluderea de la activități concrete, suspendare temporară de la școală sau exmatriculare (

(<https://www.nidirect.gov.uk/articles/school-discipline-suspensions-and-expulsions#toc-1>);(<https://www.edupedu.ro/protejarea-profesorilor-in-fata-violentei-elevilor-in-anglia-sunt-implicate-scolile-sindicatelor-si-autoritatile-cu-responsabilitati-pentru->

	<p>Educației).</p> <p>Suplimentar, practica judiciară ilustrează că personalul didactic acuzat de săvârșirea unor acte de violență față de copii recurge la „camuflarea propriilor acte de violență” prin prezentarea ca „acte de reacție” sau „o palmă disciplinară inevitabilă” la „comportamentul provocator al copilului.” Sub acest aspect, disponibilitatea unor sancțiuni disciplinare ar susține într-o măsură foarte mare modelul de „camuflare a actelor de violență” din partea cadrelor didactice, în special violența non-fizică. Prin urmare, nu este nevoie de alte proceduri de intervenție în cazul acțiunilor violente ale elevilor îndreptate împotriva cadrelor didactice – trebuie aplicat cadrul normativ menționat supra, același mecanism intersectorial, în special procedura de organizare instituțională. Este necesar să mai ținem cont și de faptul că cel mai des violența are loc între copii și față de copii. Până a ajunge să aplice violența față de cadrele didactice, un copil, cu foarte mare probabilitate, a aplicat violența față de semenii și nu a primit suportul necesar depășirii, schimbării comportamentului nedorit. Prin prevenirea violenței față de copii, prevenim și violența copiilor față de cadrele didactice.</p> <p>Cu referire la recompense, aplicarea lor trebuie să excludă promovarea concurenței, competiției între elevi, căci este în detrimentul cooperării. Este necesar să întărim comportamentele pozitive ale copiilor prin recompense, dar practica arată că evidențierea unui copil în fața clasei (art. 136¹, lit. a)), darea lui ca exemplu, comparația celorlalți cu acest copil, creează conflicte între copiii și constituie o încurajare a bullying-ului. La fel poate încuraja bullying-ul etichetarea altor copii ca fiind răi, abuzatori. Metodologia de prevenire și combatere a bullying-ului prevede în Anexa nr. 9 că ”Axarea pe recompensare comportamentelor dezirabile le oferă copiilor/elevilor posibilitatea să învețe comportamente noi, care să conducă la descurajarea comportamentelor de bullying. Totodată, recompensele sunt folosite cu atenție pentru a nu crea dependența de ele.”</p> <p>Suspendarea elevului pe o durată limitată de timp și exmatricularea din</p>	<p>parinti-si-sanctiuni-ce-merg-pana-la-exmatriculare-in-co/).</p> <p>Reglementarea recompenselor are drept scop motivarea elevilor, dar și asigurarea unor șanse egale pentru toți, ceea ce protejează împotriva discriminării și favoritismului. În ceea ce privește apariția unei competiții între elevi, aceasta nu urmează a fi privită ca un fenomen negativ. Or, competiția poate dezvolta abilități sociale și crește motivația.</p>
--	---	--

liceu (art. 137¹, alin. (1), lit. e)-i)), exclud copilul și așa victimă a violenței, îi confirmă ceea ce el consideră deja – că este ”rău” și nu este binevenit în școală. Excluderea încalcă dreptul copilului la educație, la dezvoltare, la protecție față de violență și nu este în interesul superior al copilului (art. 3 din CDC).

Sancțiunile descrise la lit. c)-i) alin. (1) art. 137¹ din proiect, în esență, urmăresc izolarea copilului de mediul educațional și ar echivala cu un substituent al măsurilor/sancțiunilor penale/contravenționale. Izolarea persoanei de comunitate poate fi realizată în condițiile politicii penale, prin măsurile procesuale de reținere și prin sancțiunile contravenționale/penale privative de libertate. Sub aspect procesual, elevul beneficiază de prezumția de nevinovăție și dreptul la un recurs efectiv. În același timp, miza pentru elev care s-ar afla în joc – continuarea studiilor, este foarte mare. Iată de ce, sancțiunile nu pot fi impuse cu executare imediată. În termeni practici, durata procesului judiciar și anularea sancțiunii peste o perioadă îndelungată de timp comportă desfășurarea procedurilor anevoioase suplimentare, inclusiv obligații pentru instituțiile de învățământ și amplifică prejudiciul efectiv pentru elevul nevinovat care a fost exmatriculat/suspendat (a se vedea, Çölgeçen și alții c. Turciei, 2018).

Sancțiunea propusă pentru art. 137¹, alin. (1), lit. i) este contrară eforturilor de apreciat ale ministerului, susținut de partenerii de dezvoltare, de promovare a învățământului profesional tehnic, de a-i spori prestigiul și atractivitatea în rândul adolescenților, inclusiv prin combaterea percepției că elevii/studentii din învățământul profesional tehnic ar fi mai puțin capabili sau cu un comportament mai indezirabil, socialmente neacceptat. Urmarea logică a acestor eforturi, a acestei evoluții pozitive, ar fi renunțarea la o astfel de sancțiune, prezentă și ea actualmente în Regulamentul-cadru, care perpetuează percepțiile și atitudinea eronată privind învățământul profesional tehnic – că acolo le este locul elevilor care nu sunt suficient de ”buni” pentru învățământul general.

Suspendarea elevului pentru o durată limitată de timp constituie o sancțiune care are drept scop acordarea unei perioade de timp în care elevul poate reflecta asupra comportamentului său și a consecințelor acestuia. În acest parcurs, elevul va fi asistat de către un psiholog, care îl va susține în înțelegerea comportamentului său, fără a pune un semn al egalității între personalitatea sa și comportamentul admis. Totodată, în perioada suspendării elevului, activitatea obișnuită a acestuia va fi înlocuită cu alte activități, precum stabilește Regulamentul-tip de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar, ciclul I și II, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației nr. 235 din 25.03.2016.

Sancțiunea exmatriculării, în toate formele sale, va fi aplicată doar în cazul abaterilor grave admise de către un elev, atunci când prezența acestuia în mediul școlar afectează siguranța celorlalți elevi și a cadrelor didactice, fără ca să existe alte mecanisme în acest sens.

Sancțiunea propusă pentru art. 137¹ alin. (1), lit. i) are drept scop acordarea elevului a unei șanse de a-și revedea parcursul educațional, prin adaptarea acestuia nevoilor și intereselor sale de pregătire specializată și

			<p>practică, precum o oferă învățământul tehnic secundar.</p>
		<p>Sanțiunea ce se regăsește la lit. j) alin.(1) art. 137¹ din proiect este în disonanță cu art. 46 „Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia” din Constituție și depășește obiectul de reglementare al Codului Educației. Răspunderea delictuală constituie obiect de reglementare al Codului Civil, în particular art. 2008 „răspunderea pentru prejudiciul cauzat de un minor care nu a împlinit 14 ani” și art. 2009 „răspunderea pentru prejudiciul cauzat de un minor între 14 și 18 ani”. În consecință, apare contradictorialitate la instituirea unei răspunderi delictuale „automate”, în calitate de sancțiune, inclusiv prin eludarea garanțiilor procedurale și substanțiale caracteristice răspunderii delictuale.</p>	<p>Se acceptă Norma a fost reformulată și are următorul conținut: „repararea prejudiciului material cauzat prin fapta sa instituției de învățământ, în conformitate cu legislația.”</p>
		<p>După cum am menționat și în cadrul consultărilor publice, cadrele didactice pot fi protejate prin:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea competențelor cadrelor didactice și de conducere de a fi conștiente de propriile valori, atitudini, tipare de comportament și cum acestea influențează procesul educațional; - Suport psiho-emoțional pentru cadrele didactice în gestionarea situațiilor pe care le oglindesc copiii și părinții, inclusiv conștientizarea propriilor traume; - Programe de prevenire a arderii profesionale; - Abilitarea cadrelor didactice să-și cunoască drepturile și să le revendice de la instituțiile abilitate; - Programe de educație parentală, inclusiv școli ale părinților și sesiuni tematice de parentalitate pozitivă în cadrul ședințelor cu părinții; - Servicii sociale de sprijin al familiilor cu copii aflate în dificultate; - Servicii specializate pentru copiii cu comportament deviant; <p>-Dezvoltarea competențelor sociale și emoționale ale copiilor (competențele pentru cultură democratică, inclusiv cele de cooperare, de gestionare a conflictelor, empatie). Reamintim în acest context relația dintre titularii de drepturi și deținătorii de obligații – este în sarcina cadrelor didactice (a se vedea și idealul educațional al școlii din Republica</p>	<p>Ministerul Educației și Cercetării a lansat programul pilot „Investim în profesori”, prin intermediul căruia peste 3000 de cadre didactice din 50 de instituții de învățământ vor beneficia de formări continue. Instruirile au ca tematică inteligența emoțională, starea de bine a cadrelor didactice, cultura organizațională în cadrul instituției, comunicarea eficientă cu elevii, adaptarea la diversitate a elevilor, construirea încrederii și respectului în cadrul instituțiilor de învățământ, relația dintre cadrele didactice și părinți, inclusiv comunicarea eficientă, stabilirea unor parteneriate bazate pe respect, precum și educația incluzivă.</p> <p>În perioada noiembrie 2022 - mai 2023, 40 de cadre didactice, psihologi și specialiști din cadrul organelor locale de specialitate din domeniul învățământului au fost instruiți în calitate de formatori privind calitatea</p>

	<p>Moldova), împreună cu părinții și alți profesioniști care lucrează cu și pentru copii să dezvolte aceste competențe copiilor;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea și consolidarea competențelor cadrelor didactice de prevenire și combatere a violenței față de copii, inclusiv a bullying-ului (formare inițială și continuă); - Elaborarea participativă și implementarea politicii de protecție a copiilor în instituțiile de învățământ; - Asigurarea cu psihologi școlari a tuturor instituțiilor de învățământ. <p>Unele dintre aceste acțiuni nu intră în atribuțiile exclusive ale Ministerului Educației și Cercetării, de aceea recomandăm ministerului discutarea acestor aspecte la nivel interministerial întru identificarea soluțiilor de fortificare a mecanismului intersectorial instituit prin Hotărârea Guvernului nr. 270/2014. Suntem conștienți că actualmente nu există suficiente servicii sociale de sprijin al familiilor cu copii aflate în dificultate, servicii specializate pentru copiii cu comportament deviant, suficienți profesioniști capacitați. Lipsa sau insuficiența acestor și altor servicii, programe, profesioniști, nu poate fi compensată prin pedepsirea elevilor victime ale violenței. Metodologia de prevenire și combatere a bullying-ului prevede că <i>”Utilizarea pe scară largă a pedepsei are la bază convingerea eronată că „pedeapsa este un instrument eficient de control comportamental”. Această percepție este alimentată de impactul imediat al pedepsei, care constă în stoparea rapidă a comportamentului nepotrivit.</i></p> <p><i>Dincolo de această reacție imediată, există o serie de efecte secundare ale folosirii pedepselor care mențin și amplifică comportamentele nepotrivite:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - ca personalități în formare, copiii/elevii învață să folosească abuzul de putere în relațiile cu ceilalți prin observarea și imitarea adulților, - minciuna pentru a-și ascunde greșelile sau eschivarea ca să evite pedeapsa, - îndeplinirea solicitărilor adulților doar dacă se simt amenințați, - încetarea comportamentelor de bullying la școală, dar transferarea lor în mediul online etc.” 	<p>cadrelor conceptual și metodologic în prevenirea și combaterea fenomenului de bullying în școli. În perioada instruirilor, formatorii au organizat 175 de activități de prevenire a bullying-ului, cu un număr de peste 4000 beneficiari.</p>
--	--	--

		<p>Deci, pedeapsa nu creează responsabilitate, ci doar frică, și are efect pe termen scurt. Disciplinarea pozitivă îi responsabilizează și îi susține pe copii să-și formeze competențele de care au nevoie pe termen lung.</p> <p>Amintim că, în 2019, urmare a unei inițiative legislative ce-și propunea protecția cadrelor didactice prin acțiuni similare, Alianța ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei (APSCF) a emis un aviz, recomandările căruia sunt în mare măsură relevante și aplicabile actualei inițiative a MEC:</p>	
6.	<p>Casa Națională de Asigurări Sociale (nr.15065)</p>	<p>La art. IV, pct.11 art. 145¹ alin. (5), se propune de a fi exclus.</p> <p>Argumentare:</p> <p>În conformitate cu prevederile art.43 al Legii nr.489/1999 privind sistemul public de asigurări sociale, Casa Națională administrează sistemul public de asigurări sociale și gestionează bugetul asigurărilor sociale de stat prin contul unic trezorerial al Ministerului Finanțelor. Articolul 49 din legea citată stipulează atribuțiile Casei Naționale de Asigurări Sociale, după cum urmează:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) exercită îndrumarea și controlul privind aplicarea dispozițiilor legale de către structurile sale teritoriale; a¹) oferă îndrumare în aplicarea dispozițiilor legale de către persoanele fizice și juridice cărora le revin drepturi și obligații ce decurg din prezenta lege; g) ia măsuri, în condițiile legii, pentru dezvoltarea și administrarea eficientă a patrimoniului sistemului public, precum și pentru asigurarea integrității acestuia; i) asigură evidența la nivel național a tuturor plătitorilor contribuțiilor la bugetul asigurărilor sociale de stat; j) asigură evidența drepturilor și obligațiilor de asigurări sociale la nivel național pe baza codului personal de asigurări sociale; k) certifică stagiul de cotizare pentru fiecare asigurat; l) furnizează date pentru reactualizarea cuantumului prestațiilor în sistemul public în timpul execuției bugetare; m) asigură aplicarea convențiilor internaționale de asigurări sociale la care Republica Moldova este parte; 	<p>Nu se acceptă</p> <p>Alocațiile prevăzute la art. IV, pct. 11 art. 145¹ au o destinație socială, iar lista beneficiarilor, cu informațiile aferente, va fi stabilită de către Ministerul Educației și Cercetării. Casa Națională de Asigurări Sociale urmează să execute doar debursările. Alocațiile vor fi acordate începând cu ultimul trimestru al anului 2024, ulterior rectificării Legii bugetului de stat pentru anul 2024.</p>

		<p>n) dezvoltă relații cu organisme similare în domeniul asigurărilor sociale din alte țări;</p> <p>o) organizează selecția, pregătirea și perfecționarea profesională a personalului din domeniul asigurărilor sociale;</p> <p>p) asigură introducerea, extinderea, întreținerea și protecția sistemelor automate de calcul și evidență;</p> <p>q) asigură reprezentarea în fața instanțelor de judecată în litigiile în care este implicată ca urmare a aplicării dispozițiilor prezentei legi;</p> <p>r) îndeplinește alte atribuții stabilite prin dispoziții legale.</p> <p>(2) În domeniul finanțelor publice, Casa Națională își exercită atribuțiile și responsabilitățile conform prevederilor Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014.</p> <p>La fel, potrivit Hotărârii Guvernului nr.230/2020 cu privire la organizarea și funcționarea Casei Naționale de Asigurări Sociale, Casa Națională de Asigurări Sociale stabilește și organizează activități de realizare a plății prestațiilor sociale și nu este responsabilă de domeniul educației. Se reține inclusiv, aspectul privind lipsa resurselor financiare în acest sens. Respectiv, ia prevăzută la pct.11 art. 145¹ alin.(5) din proiect, poate fi achitată de către instituția din domeniul învățământului care o stabilește.</p>	
7.	Cancelaria de Stat a Republicii Moldova (nr. 29-06-13017)	<p>Autorul inițiază modificarea art. 6 alin. (1¹) din Legea nr. 435/2006 privind descentralizarea administrativă, pentru a permite delegarea competențelor autorităților publice locale unei autorități publice locale sau instituțiilor publice de învățământ din subordinea acestora, cu acordul acestora, dacă legea nu prevede altfel. Învederăm că Legea nr.435/2006 stabilește cadrul general de reglementare a descentralizării administrative pe baza principiilor de repartizare a competențelor între autoritățile publice. Subsecvent, modificările propuse exced cadrul de reglementare al Legii nr. 435/2006 și urmează a fi excluse.</p> <p>În partea ce ține de propunerea de completare a art. 14 alin. (2) din Legea nr. 436/2006 cu lit.n⁵) cu următorul cuprins: „acordă instituțiilor de învățământ general (preșcolar, primar, secundar general sau extrașcolar)</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Textul „Competențele autorităților administrației publice locale pot fi delegate altei autorități publice locale sau instituțiilor publice de învățământ din subordine, cu acordul acestora, dacă legea nu prevede altfel.” se exclude.</p> <p>Se acceptă</p> <p>Textul „acordă instituțiilor de învățământ general (preșcolar, primar, secundar general</p>

		<p>din teritoriul administrat autonomie privind gestiunea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat, prevăzute în legea bugetară anuală, precum și din fondurile bugetului local sau alte surse neinterzise de lege”, se recomandă examinarea suplimentară a acestora prin prisma prevederilor art. 4 alin. (2) lit.c) din Legea nr. 397/2003 privind finanțele publice locale și ale art. 35 din Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, nr. 181/2014.</p>	<p>sau extrașcolar) din teritoriul administrat autonomie privind gestiunea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat, prevăzute în legea bugetară anuală, precum și din fondurile bugetului local sau alte surse neinterzise de lege.” se exclude.</p>
		<p>Cu privire la propunerea de a atribui Ministerului Educației și Cercetării a dreptului de a reduce sau sista finanțarea, de la bugetul de stat, a instituțiilor publice de învățământ general, pentru nerespectarea standardelor educaționale de stat, considerăm necesară argumentarea suplimentară a prevederii date în nota informativă la proiect, pentru a asigura condiția de previzibilitate a normei juridice și excluderea unor situații interpretabile ce pot defavoriza fondatorii instituțiilor respective și, prin efectul său, pot afecta comunitățile.</p>	<p>Se acceptă Textul „Ministerul Educației și Cercetării este în drept să reducă sau să sisteze finanțarea de la bugetul de stat a instituțiilor publice de învățământ general atunci când acestea nu respectă standardele educaționale de stat.” se exclude</p>
		<p>Adițional, proiectul prevede completarea art. 145 din Codul educației al Republicii Moldova, cu un alineat suplimentar (4¹) cu următorul conținut: „Instituțiile publice de învățământ preșcolar, primar și secundar general, precum și instituțiile extrașcolare pot activa în regim de autogestiune financiară sau în regim centralizat, conform prevederilor aprobate de Guvern”. În subsecvent, se recomandă utilizarea noțiunilor prevăzute de Legea nr. 181/2014.</p>	<p>Nu se acceptă În temeiul Hotărârii Guvernului nr. 868/2014 cu privire la finanțare în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar (ciclul I și II), instituțiile publice de învățământ primar și secundar (ciclul I și II) activează în regim de autogestiune financiară. În ceea ce privește instituirea mecanismului de funcționare în regim de autogestiune financiară pentru instituțiile de învățământ preșcolar, special, precum și instituțiile extrașcolare, acesta urmează a fi stabilit printr-un cadru normativ subsidiar.</p>
		<p>Complementar, se vor uniformiza denumirile proiectului de lege și al notei informative.</p>	<p>Se acceptă Au fost operate modificările sugerate.</p>

8.	Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică (nr.37)	<p><i>Articolul 4, punctul 2/referitor la articolul 132 alineatul (4) - varianta propusă atestă neconformitate între modificarea propusă a articolului 132 alin. (4) din Codul Educației și articolul 54 alineatul (3) din Codului Educației. Totodată, se propune includerea obligativitatea unui suport sub forma activității de mentorat pentru cadrele didactice absolvenți ai programelor de studii superioare nepedagogice, pana la realizarea modulului psihopedagogic.</i></p>	<p>Nu se acceptă Inițiativa propusă nu exclude obligația persoanelor care vor ocupa funcții didactice, absolvente ale programelor de studii superioare nepedagogice, de a întruni condiția deținerii unui modul psihopedagogic corespunzător. Din conținutul normei în redacția propusă rezultă ca aceasta are un caracter de concretizare a variantei actuale, prin a stabili termenul în care persoanele absolvente ale programelor de studii superioare nepedagogice, din momentul ocupării unei funcții didactice, au obligația de a urma un modul psihopedagogic – 2 ani.</p> <p>Potrivit art. 147 alin. (7) din Codul Educației, în primii 5 ani de activitate pedagogică, cadrele didactice din instituțiile de învățământ general publice beneficiază de asistență din partea cadrului didactic mentor.</p> <p>Totodată, Ministerul Educației și Cercetării a lansat programul „Investim în profesori”, prin intermediul căruia cadrele didactice din vor beneficia de formări continue. Instruirile au ca tematici inteligența emoțională, starea de bine a cadrelor didactice, cultura organizațională în cadrul instituției, comunicarea eficientă cu elevii, adaptarea la diversitate a elevilor, construirea încrederii și respectului în cadrul instituțiilor de învățământ, relația dintre cadrele didactice și</p>
----	--	--	--

			părinți, inclusiv comunicarea eficientă, stabilirea unor parteneriate bazate pe respect, precum și educația incluzivă.
		<p><i>Articolul 4, punctul 4/referitor la articolul 136 „Recompense pentru elevi</i> - este necesar să întărim comportamentele pozitive ale copiilor prin recompense, însă recompensele trebuie utilizate cu atenție, deoarece ușor pot deveni discriminatorii și manipulatorii. Pentru a le utiliza cu atenție și nu a crea dependențe, se propune menționarea unor normări/reglementări clare de aplicare a acestora.</p>	<p>Nu se acceptă Legea cadru reglementează tipurile de recompense ce pot fi acordate. Regulamentul-Cadru cu privire la modul și condițiile de acordare a burselor pentru studenții ciclul I, ciclul II, studii superioare integrate, învățământ medical și farmaceutic din instituțiile de învățământ superior, elevii din instituțiile de învățământ profesional tehnic postsecundar și postsecundar nonterțiar și profesional tehnic secundar și persoanele care studiază în învățământul postuniversitar, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1009/2006, stabilește modul de acordare a burselor de merit, cuantumul acestora. elevii beneficiază de următoarele burse de merit finanțate din bugetul de stat: Bursa Președintelui și Bursa Gaudeamus.” Totodată, modul de acordare a altor recompense decât cele menționate mai sus sunt reglementate de Regulamentul tip de organizare și funcționare a instituțiilor de învățământ primar și secundar, ciclul I și II, aprobat prin Ordinul Ministerului Educației nr. 235 din 25 martie 2016 și regulamentele interne ale instituțiilor de învățământ.</p>
		<p><i>Articolul 4, punctul 4/referitor la articolul 137 „Sanțiuni aplicabile elevilor –</i> Articolul 28 din Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului (CDC) stipulează că disciplinarea copiilor se face ținând cont de respectarea demnității umane. Trebuie să facem diferență între</p>	<p>Se acceptă parțial. Conform art. 4 pct.4, referitor la art. 137 alin. (7), elevii care au fost sancționați vor beneficia de asistență psihologică, aceasta</p>

		<p>problemele legate de disciplina școlară și modul în care instituțiile de învățământ reacționează. Comportamentul copiilor nu necesită un răspuns violent. Adresarea problemelor disciplinare necesită intervenții creative, empatic, susținute, respectate și profesioniste care ar asigura copilului o educație sigură și lipsită de violență. Aplicarea unor sancțiuni, trebuie să conțină obligatoriu acțiuni de suport, prevăzute logic în proiect în punctul (7) „elevii care au fost conform prevederilor alineatul (1) beneficiază de asistență psihologică”, care trebuie completat prin menționarea unei normări/reglementări în acest sens (cine, cât, unde acordă această asistență, obligativitatea acesteia etc.). Doar în acest mod se va reuși impune o abordare eficientă, pozitivă și non-violentă în ceea ce privește aplicarea disciplinei școlare.</p> <p>Ținem să menționăm, că contextul de promovare a unui mediu sigur, non-violent și incluziv în instituția de învățământ este recomandată abordarea integră a mediului educațional și a actorilor implicați în proces, precum și a răspunsului complex la necesitățile acestora.</p>	fiind o măsură obligatorie ce urmează a fi aplicată ulterior aplicării sancțiunii. Modul de acordare a asistenței psihologice urmează a fi stabilit în cadrul normativ subsidiar.
9.	Congresul Autorităților Locale din Moldova (nr. 375)	<p>Modificarea Codului fiscal nr.1163/1997: Art.20 din Codul fiscal se completează cu lit. d⁹⁾ și lit. d¹⁰⁾, care prevăd că alocația pentru sporirea accesului la educație și respectiv alocația pentru menținerea cadrelor didactice în sistem sunt incluse în lista surselor de venit neimpozabile, acordarea acestor alocații fiind prevăzută în Codul educației. Crează confuzii denumirea „alocației pentru sporirea accesului la educație”, prevăzută în Codul fiscal, care diferă de denumirea acestei alocații, prevăzută în Codul educației: „alocație cu caracter special”, astfel că acest fapt poate crea dificultăți în aplicare, prin interpretarea diferită/eronată a normelor vizate, respectiv este necesară reglementarea identică a denumirii acestor alocații în ambele acte normative.</p> <p>La Art.I: Denumirea „alocației pentru sporirea accesului la educație”, prevăzută în Codul fiscal, va fi reformulată și va avea o denumire identică alocației, prevăzută în Codul educației.</p>	<p>Se acceptă Au fost operate modificările sugerate.</p>
		Modificarea Legii privind descentralizarea administrativă nr.	Se acceptă

435/2006 și Legii privind administrația publică locală nr. 436/2006:
Prin modificarea alin. (1¹) din art.6 a Legii nr. 435/2006 se propune ca competențele autorităților administrației publice locale să fie delegate, inclusiv, instituțiilor publice de învățământ din subordine. În aceeași ordine de idei, se propune completarea art. 14 alin. (2) din Legea nr. 436/2006 cu lit. n⁵), care prevede acordarea instituțiilor de învățământ general (preșcolar, primar, secundar general sau extrașcolar) din teritoriul administrat autonomie privind gestiunea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat, prevăzute în legea bugetară anuală, precum și din fondurile bugetului local sau alte surse neinterzise de lege.” Aceste norme nu pot fi acceptate, deoarece constituie o limitare a principiului constituțional al autonomiei locale îndreptată împotriva autonomiei decizionale, organizaționale, gestionare și financiare a APL, în condițiile în care: - APL I: înființează, reorganizează și lichidează instituțiile publice de educație timpurie (educație antepreșcolară și învățământ preșcolar) și de învățământ extrașcolar (de nivel local) (art.21 alin. (1) din Codul educației); realizează conducerea, monitorizarea și contribuie la evaluarea instituțiilor de învățământ ai căror fondatori sunt, angajează și eliberează personalul de conducere al acestor instituții; asigură, înscrierea în instituțiile de educație timpurie a copiilor de vîrstă preșcolară (art.142 din Codul educației); sunt responsabile de școlarizarea obligatorie a copiilor cu vîrsta de pînă la 16 ani (art.13 alin. (3) din Codul educației); delegă un reprezentant în consiliul de administrație al instituției de învățământ (art.49 alin. (1) lit. a) din Codul educației); sunt responsabile de construcția, gestionarea, întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și extrașcolare (art.4 alin. (1) lit. h) din Legea nr.435/2006); - clădirile și terenurile în/pe care instituțiile de învățământ publice își desfășoară activitatea, de regulă, fac parte din domeniul public al unității administrativ-teritoriale, iar celelalte bunuri sînt proprietatea fondatorilor (APL I) și se atribuie instituțiilor de învățământ cu drept de gestiune operativă (art.146 alin. (2) din Codul educației). Nu este clar scopul acestei inițiative, în condițiile în care infrastructura și bunurile instituțiile publice de educație sunt ale APL I,

Textul „Competențele autorităților administrației publice locale pot fi delegate altei autorități publice locale sau instituțiilor publice de învățământ din subordine, cu acordul acestora, dacă legea nu prevede altfel.” se exclude.

Se acceptă.

Textul „acordă instituțiilor de învățământ general (preșcolar, primar, secundar general sau extrașcolar) din teritoriul administrat autonomie privind gestiunea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat, prevăzute în legea bugetară anuală, precum și din fondurile bugetului local sau alte surse neinterzise de lege.” se exclude.

tot APL I este responsabil pentru întreținerea și echiparea instituțiilor preșcolare și extrașcolare, realizează proiecte de modernizare/reparație a clădirilor instituțiilor publice de educație, angajează și eliberează personalul de conducere al acestor instituții, asigură în localitățile rurale evidența contabilă. S-a făcut vreun studiu care a identificat probleme în gestiunea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat de către primării? Există reticență la nivel central în legătură cu gestiunea resurselor financiare din bugetul de stat de către primării? Observăm însă, că acordarea instituțiilor de învățământ general din teritoriul administrat a autonomiei privind gestiunea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat nu vizează APL II, astfel că va fi limitată numai autonomia financiară a APL I, un pas următor după lipsirea APL I de dreptul de gestionare a instituțiilor publice de învățământ primar și secundar general, trecute în subordinea APL II. Jocul cu transferul de competențe de la APL I la APL II, de la APL I la instituțiile de învățământ, de la APL I și APL II la APC, nu a adus beneficii sistemului educațional, calitatea a căruia degradează cu fiecare an, destabilizează situația și așa complicată, în condițiile existenței altor probleme urgente care necesită intervenția APC (calitatea joasă a programelor educaționale, lipsa/exodul/calitatea cadrelor didactice dat fiind nivelul scăzut de salarizare, asigurarea tehnicomaterială a instituțiilor de învățământ, cooperarea defectuoasă a APL II și APC cu APL I etc.) În cazul în care aceste prevederi vor fi aprobate, se va încălca repetat principiul integrității competențelor, care presupune că orice competență atribuită autorităților publice locale trebuie să fie deplină și exclusivă, exercitarea acesteia nu poate fi contestată sau limitată de o altă autoritate decât în cazurile prevăzute de lege (art.3 lit. d) din Legea nr. 435/2006).

Art.II cu privire la modificarea alin. (1¹) din art.6 a Legii nr. 435/2006 privind descentralizarea administrative se exclude.

Art. III cu privire la completarea art. 14 alin. (2) din Legea 436/2006 privind administrația publică locală cu lit. n⁵) se exclude.

	<p>Modificarea Codului educației nr.152/2014: O altă modificare legală care nu poate fi acceptată, <i>se referă la completarea art.136 din Codul educației cu alin. (9)</i>, în care la lit. d) se prevede, că elevilor claselor I-XII din familiile social vulnerabile le este asigurată alimentarea, cu finanțare de la bugetele locale. Accentuăm, că competența în domeniul protecției sociale și domeniul educației aparține Guvernului, în conformitate cu prevederile art.4 lit. c) și respectiv lit. g) din Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern. Potrivit art. 4 alin. (1) din Codul educației, educația reprezintă o prioritate națională și factorul primordial al dezvoltării durabile a unei societăți bazate pe cunoaștere. O parte din competențele Guvernului în domeniul educației au fost delegate autorităților publice locale, potrivit art. 4 alin. (1) lit. h) și alin. (2) lit. g¹) din Legea nr.435/2006 privind descentralizarea administrativă, însă fără a aloca resurse financiare necesare și suficiente realizării acestei competențe. Art.11 alin. (1) din Legea nr. 397/2003 privind finanțele publice locale, stabilește că bugetelor unităților administrativ-teritoriale li se alocă transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat pentru finanțarea: învățământului preșcolar, primar, secundar general, special și complementar (extrașcolar). În cazul în care aceste prevederi vor fi aprobate, se va încălca repetat principiul corespunderii resurselor cu competențele, care presupune corespunderea resurselor financiare și materiale alocate autorităților publice locale cu volumul și natura competențelor ce le sînt atribuite pentru a asigura îndeplinirea eficientă a acestora (art.3 lit. e) din Legea nr. 435/2006). Este îngrijorătoare intenția APC de a asigura alimentarea gratuită a elevilor claselor I-XII din familiile social vulnerabile fără finanțare din bugetul de stat, din contul surselor financiare ale bugetele locale (și așa austere), pasând APL I responsabilitățile sale privind accesul la educație, prevenirea sau ameliorarea situației de dificultate a elevului și atenuarea consecințelor acesteia; menținerea unui nivel decent de viață al elevului; acordarea unui sprijin suplimentar, temporar sau permanent, astfel creându-se bănuiala rezonabilă că Guvernul intenționează să-și reducă chetuielile în special privind finanțarea alimentației elevilor din familiile social vulnerabile din</p>	<p>Norma a fost reformulată și are următorul conținut: „Elevii pot beneficia de alimentație gratuită, lista categoriilor și criteriile se aprobă de Guvern.”</p>
--	---	--

		<p>contul APL I, în condițiile în care investiția în educație de calitate asigură că generațiile viitoare vor avea acces la locuri de muncă cu salarii mai mari, astfel încât să își poată permite vieți mai bune pentru ele și familiile lor, fapt care va contribui și la dezvoltarea/prosperarea statului.</p> <p>Se propune: La articolul 136 alineatul (9) litera d) va avea următorul cuprins: „<i>d) elevilor claselor I-XII din familiile social vulnerabile le este asigurată alimentarea gratuită, cu finanțarea de la bugetul de stat</i>”</p>	
		<p>O altă normă legală care stârnește îngrijorare și indignare, respectiv nu poate fi acceptată, se referă la completarea art. 144 din Codul educației cu alineatul (1²) care prevede, că Ministerul Educației și Cercetării este în drept să reducă sau să sisteze finanțarea de la bugetul de stat a instituțiilor publice de învățământ general atunci când acestea nu respectă standardele educaționale de stat.” Cum această normă defectuoasă este compatibilă cu asigurarea dreptului constituțional la învățatură și accesul la educație? Nu sunt oare alte pârghii de influență în cazul nerespectării standardelor educaționale de stat (aplicarea sancțiunilor disciplinare, eliberarea din funcție a conducătorilor instituțiilor publice de învățământ general și/sau a cadrelor didactice). Desigur că, dat fiind degradarea sistemului educațional, neatractivitatea acestuia pentru profesioniști și omeni dedicați, în acesta au rămas/au pătruns multe persoane întâmplătoare, cu calificare joasă și abordări nepedagogice, dar acești factori nu constituie vina copiilor, ci a guvernărilor. Prin analogie cu această normă, ar fi trebuit sistată finanțarea de la bugetul de stat: 1) a autorităților publice centrale care au admis furtul unui miliard de lei din sistemul bancar, compensat din bugetul de stat, adică din contul tuturor cetățenilor; 2) a Parlamentului, care adoptă legi necalitative, inclusiv care aduc prejudicii bugetului de stat și societății; 3) a Guvernului, care aprobă hotărâri, ce depășesc limitele competenței atribuite prin legi sau/și elaborează proiecte de legi cu încălcarea prevederilor Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative; 4) judecătorilor/procurorilor corupți etc. Dacă Guvernul intenționează să-și reducă chetuielile pentru finanțarea domeniului</p>	<p>Textul „Ministerul Educației și Cercetării este în drept să reducă sau să sisteze finanțarea de la bugetul de stat a instituțiilor publice de învățământ general atunci când acestea nu respectă standardele educaționale de stat.” se exclude</p>

	<p>educațional, dar și în alte domenii sociale, nu este clar atunci, care este necesitatea de a mai finanța autoritățile publice centrale (plătind impozite), care nu-și onorează obligațiile în protejarea drepturilor și libertăților constituționale și prestarea serviciilor necesare societății. Cetățenii ar putea să-și rezolve problemele achitând aceste servicii prestatorilor privați, din contul neplății impozitelor din care se finanțează activitatea autorităților publice ineficiente.</p> <p>Se propune: a se exclude completarea Codului Educației cu art. 144 alin (1²)</p>	
	<p>Încă o modificare legală care nu poate fi acceptată, se referă la completarea art.145 din Codul educației cu alin. (4¹), care prevede: „Instituțiile publice de învățământ preșcolar, primar și secundar general, precum și instituțiile extrașcolare pot activa în regim de autogestiune financiară sau în regim centralizat, conform prevederilor aprobate de Guvern. Decizia privind trecerea la autogestiune financiară se emite de către autoritatea publică locală, în subordinea căreia se află instituțiile de învățământ.” În art.35 alin. (4) din Constituție este fixat, că învățământul de stat este gratuit. Potrivit art.13 alin. (1) din Codul educației, învățământul obligatoriu începe cu grupa pregătitoare din învățământul preșcolar și se finalizează cu învățământul gimnazial. În conformitate cu art. 143 alin. (1) din Codul educației, una din sursele prioritare de finanțare a sistemului de învățământ public o constituie transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat la bugetele locale, pentru instituțiile de educație preșcolară, de învățământ primar, gimnazial, liceal și extrașcolar. În art.35 alin. (6) din Constituție este fixat, că instituțiile de învățământ superior beneficiază de dreptul la autonomie. Art. 79 alin. (4) lit. c) din Codul educației prevede, că în plan financiar, autonomia universitară se realizează inclusiv prin acumularea veniturilor proprii din taxe, servicii acordate, lucrări executate și din alte activități specifice, conform nomenclatorului serviciilor prestate aprobat de Guvern. Înțelegând ce presupune autonomia financiară a universităților, nu este clar, cum va fi realizată autogestinea financiară a instituțiilor publice de</p>	<p>Nu se acceptă. În temeiul Hotărârii Guvernului nr. 868/2014 cu privire la finanțare în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar (ciclul I și II), instituțiile publice de învățământ primar și secundar (ciclul I și II) activează în regim de autogestiune financiară. În ceea ce privește instituirea mecanismului de funcționare în regim de autogestiune financiară pentru instituțiile de învățământ preșcolar, special, precum și instituțiile extrașcolare, acesta urmează a fi stabilit printr-un cadru normativ subsidiar. Propunerea stabilește că, decizia privind trecerea la autogestiune financiară se emite de către autoritatea publică locală în subordinea căreia se află instituția de învățământ. Astfel că, doar în cazul unei fezabilități financiare instituția de învățământ va solicita trecerea la autogestiune financiară.</p>

		<p>învățământ preșcolar, primar și secundar general, precum și instituțiilor extrașcolare, care oricum sunt dependente de fondatori/APL (a se vedea argumentele expuse mai sus privind modificarea Legii nr. 435/2006 și Legii nr. 436/2006), care poate fi interpretată drept o cale spre autonomie financiară. În aceste cazuri, unele instituții din cadrul învățământului public preuniversitar, necesitatea finanțării cărora va fi decisă de Guvern (de exemplu instituții publice de învățământ cu puțini copii sau/și cu deficit de cadre didactice), va trebui să-și acumuleze venituri proprii din taxe, transformându-se treptat în instituții de învățământ de tipul celor private, finanțarea cărora se efectuează din sursele fondatorilor și din taxele de școlarizare sau vor dispărea/vor fi lichidate. Încă o situație, în care se crează bănuiala rezonabilă că Guvernul intenționează să-și reducă cheltuielile privind finanțarea instituțiilor publice de învățământ sau să continue lichidarea mai multor instituții publice de învățământ.</p> <p>Se propune: a se exclude completarea Codului Educației cu art. 145 alin (4¹)</p>	
		<p>În ceea ce privește completarea Codului educației cu articolul 145¹, care se referă la măsurile pentru sporirea accesului la educație a elevilor din instituțiile de învățământ general cu un număr mic de elevi și menținere a cadrelor didactice în sistem și acordarea alocațiilor părinților elevilor și cadrelor didactice ce vor trece din școlile mici (cu un număr mai mic de 50 de elevi) în alte școli, considerăm că reglementările acestui articol au un caracter neclar, pasibile de interpretare și pot crea dificultăți în aplicare, inclusiv prejudicia interesele elevilor (părinților) și cadrelor didactice din următoarele considerente:</p> <ul style="list-style-type: none"> - denumirea „alocației cu caracter special” prevăzută în Codul educației diferă de denumirea acestei alocații, prevăzută în Codul fiscal: „alocație pentru sporirea accesului la educație”, fapt ce poate crea dificultăți în aplicare, prin interpretarea diferită/eronată a normelor vizate, respectiv este necesară reglementarea identică a denumirii acestor alocații în ambele acte normative; - normele privind acordarea „alocației cu caracter special” părinților 	<p>Se acceptă parțial</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Denumirile au fost uniformizate. 2. Lista categoriilor elevilor și criteriile vor fi prevăzute de Guvern, astfel că cei care vor întruni criteriile stabilite, urmează să beneficieze de alimentație gratuită. 3. Părinții și cadrele didactice vor beneficia de alocație odată ce întrunesc condițiile stabilite de lege, lista beneficiarilor urmând a fi desemnată de către Ministerul Educației și Cercetării. 4. Textul ”Elevii înscriși la o instituție de învățământ general, în altă localitate decât cea în care își au domiciliul sau reședința, pot beneficia de alimentație gratuită, cu

	<p>elevilor și „alocației pentru menținerea cadrelor didactice în sistem” cadrelor didactice nu au un caracter obligatoriu, deoarece se folosește formula prin care părinții elevilor „pot beneficia de alocație cu caracter special”, dar ar putea și să nu beneficieze, iar cadrelor didactice „le poate fi acordată alocația pentru menținerea cadrelor didactice în sistem”, dar ar putea să nu li se acorde, or pentru a asigura acordarea acestor alocații beneficiarilor se impune utilizarea termenilor „beneficiază de alocație cu caracter special”, respectiv „li se acordă alocația pentru menținerea cadrelor didactice în sistem”;</p> <ul style="list-style-type: none"> - cuantumul, procedura de acordare a alocațiilor și procedura de desemnare a instituțiilor nu este cunoscută; - norma privind asigurarea cu alimentație a elevilor înscriși la o instituție de învățământ general în altă localitate decât cea în care își au domiciliul nu are un caracter obligatoriu, deoarece se folosește formula prin care elevii „pot beneficia de alimentație gratuită”, dar ar putea și să nu beneficieze, or pentru a oferi certitudine beneficiarilor se impune utilizarea termenului „beneficiază de alimentație gratuită”. În condițiile în care, în orice caz finanțarea educației publice sub toate aspectele ține de competența statului, în cazul în care, din bugetul de stat nu vor fi finanțate toate cheltuielile necesare realizării dreptului la educație fără nici o discriminare, scopul proiectului de lege privind sporirea accesului la educație va fi compromis. <p>Se propune: conținutul art. 145¹ din proiect urmează a fi revăzut, astfel ca acordarea alocațiilor și alimentației gratuite să fie obligatorie.</p> <p>Dat fiind importanța și impactul proiectului de lege analizat, CALM consideră că o parte din prevederile acestuia nu pot fi acceptate deoarece:</p> <ul style="list-style-type: none"> - limitează accesul la educație; - încalcă principiul constituțional al autonomiei locale; - continuă practica vicioasă de „partajare” între nivelele de administrare central și local a domeniul educației; - încearcă introducerea delegării de competențe, care conform legislației 	<p>finanțare de la bugetul de stat sau/și local în modul prevăzut de Guvern” se exclude.</p>
--	--	--

		<p>administrative și de drept public, vizează doar autoritățile publice și structurile acestora, dar nu și instituțiile publice;</p> <ul style="list-style-type: none"> - APC continuă pasarea responsabilităților sale financiare APL, pentru a nu-și realiza competențele prevăzute de lege; - încearcă legiferarea a dreptului abuziv al MEC de a reduce sau sista finanțarea de la bugetul de stat a instituțiilor publice de învățământ general în cazul nerespectării standardelor educaționale de stat, care va viola dreptul copiilor la educație; - mai multe norme au un caracter neclar, pasibile de interpretare, ce pot crea dificultăți în aplicare, inclusiv prejudicia interesele elevilor (părinților) și cadrelor didactice; - nu a fost consultat în cadrul Grupului de lucru sectorial și în Comisia paritară. <p>Ținând cont de cele menționate, CALM consideră că proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației) nu poate fi propus pentru aprobare în redacția actuală, urmează a fi modificat ținând cont de obiecțiile, argumentele legale și propunerile de mai sus, apoi supus avizării.</p>	
10.	Federația Sindicală a Educației și Științei din Republica Moldova (nr. 01-03/235)	Urmare a examinării proiectului Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul educației), exprimăm susținerea acestuia.	Se acceptă
		<p>Considerăm necesară completarea proiectului cu propunerea vizând modificarea Codului educației nr. 152/2004, după cum urmează: La art. 134 alin. (4) după cuvântul – <i>general</i>, de adăugat textul „și profesional tehnic secundar, postsecundar, postsecundar nonterțiar”.</p> <p>Argumentare: Personalul didactic din sectorul profesional etnic, ca și cel din învățământul general, de asemenea merită să beneficieze de dreptul la stagii de formare continuă, inclusiv la garanții și compensații bănești anuale, acordate de stat, pentru dezvoltare profesională.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Conform art. 145 alin. (5) din Codul Educației, instituțiile de învățământ profesional tehnic, funcționează în regim de autogestiune financiar-economică și pot desfășura activități economice, în conformitate cu legislația în vigoare. În aceste condiții, instituțiile de învățământ</p>

Creșterea prețurilor și scăderea puterii de cumpărare a salariului, afectează deopotrivă atât cadrele didactice din învățământul general, cât și cele din sectorul profesional tehnic. Pe acest motiv, se impune o intervenție echitabilă la nivel de legislație, pentru asigurarea instruirii cu utilizarea tehnologiilor informaționale moderne precum și a consumabilelor pentru acestea, a produselor software, suporturilor didactice.

Este de menționat că, la moment, în sectorul profesional tehnic secundar, postsecundar, postsecundar nonterțiar sunt angajate cca 3800 de cadre didactice. Astfel, cu referire la dreptul la compensații bănești anuale (în cuantum de 4000 lei anual), necesarul mijloacelor financiare anuale ar constitui cca 15200 mii lei (3800x4000), sumă neimpozabilă și posibilă să fie identificată în bugetul de stat.

profesional tehnic dispun de autonomie decizională privind acordarea, în limitele resurselor financiare disponibile (de la bugetul de stat sau venituri colectate), alocarea sporului cu caracter specific inclusiv pentru procurarea de suporturi didactice, tehnică de calcul, produse software pentru utilizare în activități de instruire on-line, pentru dezvoltare profesională.

Potrivit pct. 2, sbct. 2) din Anexa nr. 3 a Regulamentului privind finanțarea prin concurs pe bază de proiecte a ÎIPT a Metodologiei de finanțare bugetară a instituțiilor publice de învățământ profesional tehnic, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 628 din 30 august 2023, finanțarea prin concurs pe bază de proiecte se realizează din mijloacele financiare care pot fi transferate instituțiilor și include cheltuieli cu caracter curent pentru activitățile ce pun în aplicare funcțiile și atribuțiile instituției de învățământ profesional tehnic stabilite de actele normative în vigoare.

În conformitate cu pct. 2, sbct.2) din Anexa nr. 2 a Regulamentului de finanțare prin concurs a proiectelor, aprobat prin Ordinul MECC nr. 807 din 14 august 2020, finanțarea prin concurs pe bază de proiecte constituie mijloacele financiare care pot fi transferate instituțiilor și includ cheltuieli cu caracter curent pentru activități de realizarea

		<p>Suplimentar, în contextul combaterii fenomenului violenței fizice față de personalul din învățământ, precum și în scopul apărării eficiente a acestuia, în timpul și în legătură cu exercitarea sarcinilor de serviciu, reiterăm, solicitarea cadrelor didactice – membrilor de sindicat, de a completa proiectul de lege avizat cu prevederi concrete privind stabilirea sancțiunilor pentru faptele menționate, inclusiv prin completarea Codului contravențional, în acest sens. Or, susținerea acestei solicitări (propuneri) va constitui o acțiune concretă din partea legiuitorului în vederea reglementării unui mecanism eficient pentru asigurarea protecției personalului din învățământ, față de actele violență îndreptate spre acesta.</p>	<p>a programelor de formare profesională continuă a cadrelor didactice de specialitate. Astfel, finanțarea programelor de formare continuă pentru cadrele didactice din învățământul profesional tehnic secundar, postsecundar, postsecundar nonterțiar este accesibilă în bază de proiecte.</p> <p>Propunerile înaintate vor fi transmise Ministerului Justiției, ca autoritate responsabilă a modificării cadrului legal în domeniul contravențional.</p>
11.	<p>Direcția generală educație, tineret și sport a Consiliului municipal Chișinău (nr. 01-16/-4/45)</p>	<p>Art. III, n⁵) de completat din paranteze cu „învățământ special”. În conformitate cu art. 20 alin. (2) din Codul Educației, învățământul general cuprinde și învățământul special</p> <p>Se modifică după cum urmează „elevilor claselor I-IV din instituțiile publice și private (acreditate) le este asigurată alimentarea gratuită (mic dejun cald), cu finanțarea de la bugetul de stat. Armonizarea cu art. 21 alin. (5) din Codul Educației și pct. 1 din HG nr. 234/2005 și HG nr. 198/1993.</p>	<p>Textul „acordă instituțiilor de învățământ general (preșcolar, primar, secundar general sau extrașcolar) din teritoriul administrat autonomie privind gestiunea resurselor financiare din transferurile cu destinație specială de la bugetul de stat, prevăzute în legea bugetară anuală, precum și din fondurile bugetului local sau alte surse neinterzise de lege.” se exclude.</p> <p>Norma a fost reformulată și are următorul conținut: „Elevii pot beneficia de</p>

		alimentație gratuită, lista categoriilor și criteriile se aprobă de Guvern.”
	Art. IV, pct. 4, lit.c) de completat, nu este clar categoria de elevi (treapta de școlaritate) și tipul de alimentație (dejun și/sau prânz) cărora le va fi asigurată alimentarea gratuită.	Norma a fost reformulată și are următorul conținut: „Elevii pot beneficia de alimentație gratuită, lista categoriilor și criteriile se aprobă de Guvern.”
	Art. IV, pct. 4, lit. d) de completat. A se preciza tipul alimentației gratuite: dejun și/sau prânz.	Norma a fost reformulată și are următorul conținut: „Elevii pot beneficia de alimentație gratuită, lista categoriilor și criteriile se aprobă de Guvern.”
	Art.IV, pct. 5, lit.a), a se exclude lit.a) din art. 136 ¹ . Se creează contexte pentru marginalizarea acestor elevi, pot deveni ținte ale bullying-ului.	Nu se acceptă Evidențierea în fața clasei și/sau în fața colegilor din școală a elevilor cu titlu de recompensă pentru acțiuni sau rezultate apreciate de către comunitatea școlară constituie o formă de recunoaștere a rezultatelor obținute de către un elev. Totodată, acesta este un mijloc de a motiva și încuraja elevii să se implice activ în viața academică.
	Art. IV, pct. 6 (1) c) și e), a se exclude. Nu poate fi asigurată viața și sănătatea copilului pe perioada eliminării și suspendării de la lecții. Sancțiunile nu au efecte corective, dar mai mult distructive. Mai mult ca atât, învățământul obligatoriu vizează încadrarea în procesul educațional al elevilor din clasele I-XII, iar prevenirea absenteismului este o prioritate a fiecărei instituții.	Nu se acceptă Din coroborarea prevederilor alin. (1) și (7) ale art. 35 din Constituție rezultă că prin noțiunea de „învățământ general obligatoriu” se subînțelege doar învățământul primar (clasele I-IV) și cel gimnazial (clasele V-IX). Pe perioada eliminării temporare de la lecții și suspendării, activitatea obișnuită a elevului va fi înlocuită cu un alt tip de

			<p>activitate. Mai mult, orice sancțiune este însoțită și de asistență psihologică.</p> <p>Sancțiunile aplicabile elevilor, prevăzute în proiectul înaintat spre avizare, nu îngrădesc instituțiile de învățământ să întreprindă măsuri de prevenire a absenteismului școlar.</p>
		<p>Art. IV, pct. 6 (5), a se exclude.</p> <p>Sancțiunea nu are efecte coercitive, dar mai mult distructive. Este în detrimentul cadrului didactic, al părinților și elevului.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Sancțiunea are drept scop conștientizarea de către elev a comportamentului admis. Odată cu aplicarea sancțiunii, acesta va beneficia și de asistență psihologică, ceea ce va veni în sprijinul emoțional al elevului.</p>
		<p>Art. IV, pct. 10 (4¹), se modifică și va avea următorul conținut: „instituțiile publice de învățământ general (preșcolar, primar, special și extrașcolar) pot activa în regim de autogestiune financiară sau în regim centralizat, conform prevederilor aprobate de Guvern”.</p> <p>În conformitate cu art. 20 alin. (2) din Codul Educației, învățământul general cuprinde și învățământul special.</p>	<p>Se acceptă.</p> <p>Norma a fost reformulată și are următorul conținut: „Instituțiile publice de învățământ preșcolar, primar, secundar, special, precum și instituțiile extrașcolare pot activa în regim de autogestiune financiară sau în regim centralizat, conform prevederilor aprobate de Guvern. Decizia privind trecerea la autogestiune financiară se emite de către autoritatea publică locală în subordinea căreia se află instituția de învățământ.”</p>
12.	Asociația Patronală Uniunea Școlilor Auto	<p>Din Nota informativă la proiectul de lege propus, în care se argumentează că: „[...] persoanelor ce intenționează a ocupa funcții didactice [...]”, li se acordă dreptul, „[...] de a participa la concursul privind ocuparea acestor funcții [...], ne propunem să soluționăm problema lipsei cadrelor didactice [...]”, reiese că modificarea art. 132 al. (4) din Codul educației al Republicii Moldova vine pentru a permite cadrelor didactice cu profil nepedagogic, de a face studii de recalificare și este destinat în special instituțiilor de învățământ subordonate direct Ministerului Educației și Cercetării al RM. Cele subordonate doar metodologic sunt puse în</p>	<p>Potrivit art. 132 alin. (4) din Codul Educației, în actuala redacție, stabilește că, pentru ocuparea funcțiilor didactice, absolvenții programelor de studii nepedagogice vor urma obligatoriu modulul psihopedagogic corespunzător unui număr de 60 de credite de studii.</p> <p>Modificarea inițiată la art. 132 alin. (4) nu exclude condiția deținerii modulului</p>

		<p>dificultate, deoarece persoanele angajate în calitate de profesor, ca în cazul Școlilor auto sau a Centrelor de Instruire, fără concurs, de obicei dețin certificat de competență pe domeniu profesional și având în vedere că accentul la astfel de cursuri se pune pe experiența practică a formatorului/instructorului, impunerea frecventării unui curs de 60 de credite va goli capacitatea de a angaja personal și va limita persoanele profesioniste de a fi angajate, deoarece această reglementare, abuziv considerată, va impune cheltuieli financiare suplimentare și timp și ca rezultat refuzul de a se angaja cu perspectiva plecării peste hotare (cazuri de acest fel sunt multe). Propunem de a face precizările de rigoare, cui este destinat această reglementare, ori de scris excepție cui nu se referă această reglementare, pentru că în cazul pregătirii șoferilor profesioniști este mult mai important de a transmite cunoștințele practice, decât cele academice și includerea modulelor integrate la psihopedagogie în cadrul cursurilor periodice de certificare a competențelor profesionale sunt suficiente.</p>	<p>psihopedagogic, ci oferă un termen de doi ani pentru urmarea acestuia din momentul anagajării într-o funcție didactică. În ceea ce privește excepțiile invocate de către Asociația Patronală Uniunea Școlilor Auto, menționăm că, aplicând principiul de drept – unde legea nu distinge, nici noi nu distingem, prevederile art. 132 alin. (4) se aplică tuturor persoanelor care ocupă funcții didactice.</p>
13.	<p>Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului</p>	<p>La punctul 3 din documentul înaintat spre dezbateri, salutăm inițiativa ministerului pentru preocuparea față de sănătatea mintală a personalului didactic, totodată venim cu recomandarea de a extinde posibilitatea oferirii asistenței psihologice cu scopul <i>prevenirii sindromului arderii profesionale, a stresului și anxietății, cu scopul gestionării stărilor emoționale disfuncționale</i> în conformitate cu Instrucțiunea privind organizarea asistenței psihologice copiilor/elevilor, părinților și cadrelor didactice pe perioada suspendării procesului educațional, anexă la ordinul nr.380 din 26 martie 2020.</p>	<p>Nu se acceptă Instrucțiunea privind organizarea asistenței psihologice copiilor/elevilor, părinților și cadrelor didactice pe perioada suspendării procesului educațional, anexă la ordinul nr.380 din 26 martie 2020 a fost emisă în scopul furnizării asistenței pragmatice, concrete, punctuale, adaptive copiilor/elevilor, părinților și cadrelor didactice în vederea asigurării stabilității emoționale în perioada suspendării procesului educațional. În temeiul Hotărârii CNEP nr. 40 din 6 ianuarie 2021, începând cu 11 ianuarie 2021 a fost reluat procesul educațional în incinta instituțiilor de</p>

			<p>învățământ primar, gimnazial și liceal, publice și private.</p> <p>Ministerul Educației și Cercetării a lansat programul pilot „Investim în profesori”, prin intermediul căruia peste 3000 de cadre didactice din 50 de instituții de învățământ vor beneficia de formări continue. Instruirile au ca tematici inclusiv inteligența emoțională și starea de bine a cadrelor didactice.</p>
		<p>Cu referire la punctul 5, completarea cu articolul 136¹ considerăm că orice tip de recompense pentru elevi manifestate prin evidențiere în fața clasei și/sau în fața colegilor și colegelor din școală, delegare cu prioritate la excursii sau tabere de odihnă vor contribui la întărirea comportamentelor de bullying și discriminare în rândul elevilor. Considerăm că competiția nu este benefică pentru copii și nu încurajează interacțiunea între elevi. În contextul educației incluzive, valorificarea fiecărui elev, conform potențialului și capacităților în evoluție ale copilului, este o prioritate. Crearea unui mediu prietenos copilului și includerea metodelor inovatoare de predare cu abordare individualizată vor contribui la motivația intrinsecă de învățare la elevi. Cadrul didactic trebuie să dețină o pregătire psiho-pedagogică și o bună înțelegere a dezvoltării psiho-emoționale a copilului pentru a stimula motivația autentică pentru învățare. Recompensele nu sunt o cale eficientă pentru a crește și educa copii sănătoși (din punct de vedere psihic și emoțional) și responsabili.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Recompensele acordate elevilor, manifestate prin evidențiere în fața clasei și/sau în fața colegilor din școală sunt o formă de recunoaștere a rezultatelor obținute de către aceștia, sprijinind și încurajând perseverența și efortul academic. Acest tip de recompense motivează elevii, prin puterea exemplului, în a depune efort continuu pentru obținerea performanțelor.</p>
		<p>Ne exprimăm îngrijorarea cu referire la punctul 6 al documentului vizat. Necesitatea introducerii oricărui tip de sancțiune „cu rol educativ”, aplicată elevilor ca o consecință a neexecutării unor responsabilități, înseamnă că personalul didactic nu este suficient de bine pregătit pentru</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>A se vedea opinia autorului proiectului de la pct. 5, cu referire la Art. IV, pct. 5 și 6</p>

a susține elevii în înțelegerea și asumarea acestor responsabilități, formându-le competențele necesare în acest sens. În spatele unui comportament nedorit al copilului se află o nevoie fizică sau emoțională nesatisfăcută. Este important ca personalul didactic să înțeleagă copiii pentru a-i putea ajuta în recunoașterea, validarea și gestionarea emoțiilor și acest lucru este posibil atunci când personalul didactic este capabil să identifice și să înțeleagă propriile trăiri, emoții și sentimente. Sancțiunea nu ajută copilul în depășirea situațiilor de criză și adoptarea unui comportament sănătos; din contra, ea poate provoca reacții emoționale puternice și poate declanșa stări de anxietate, furie și readuce copilul către un comportament nedorit. Pentru adoptarea unui comportament adecvat în mediul școlar, sancțiunile ar trebui înlocuite cu un program de suport psiho-emoțional și consilieri individuale. Orice eliminare temporară, suspendare și exmatriculare ale elevului/-ei din mediul educațional încalcă ferm dreptul copilului la educație și dezvoltare (Art. 28 al Convenției cu privire la Drepturile Copilului) și contravine cu misiunea educației (Art. 5), idealul educațional (Art. 6 5) și principiile fundamentale ale educației (Art. 7) stipulate în Codul educației.

Prin urmare, cu referire la elaborarea proiectului de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege cu privire la modificarea unor acte normative (din domeniul educației) recomandăm/ evidențiem următoarele:

Necesitatea integrării abordării bazate pe drepturile copilului în toate procesele educaționale, inclusiv elaborarea de acte normative și politici educaționale.

Aplicarea principiului respectului față de demnitatea umană ca valoare fundamentală a educației, inclusiv prin încurajarea copiilor să contribuie și să se implice în activitățile educaționale fără nicio discriminare.

Oferirea de oportunități de dezvoltare personală și participare a copiilor în procesele care îi vizează.

Încurajarea elevilor de a-și asuma responsabilitatea pentru mediul lor social și de a învăța prin dezvoltarea competențelor pentru cultură democratică și, în acest context, recomandăm excluderea termenului de

		<p>„obligatii” utilizat în raport cu copiii și înlocuirea acestuia prin „responsabilități” dezvoltate și asumate în procesul de învățare (Art. 137 al Codului Educației).</p> <p>Susținerea prevenirii și raportării tuturor cazurilor de bullying și violență în instituțiile de învățământ și capacitarea personalului didactic de a răspunde prompt și adecvat situațiilor raportate.</p> <p>Consolidarea sistemului de protecție a copilului în instituțiile de învățământ.</p> <p>Susținerea cadrelor didactice prin programe de formare și dezvoltare a capacităților pentru îmbunătățirea procesului educațional și crearea condițiilor favorabile de învățare, inclusiv pentru prevenirea bullyingului și a violenței în școli.</p> <p>Asigurarea suportului psihologic de calitate cadrelor didactice, elevilor și părinților.</p> <p>Excluderea sancțiunilor și a altor metode punitive de disciplinare a elevilor. Cu toate acestea, înainte de emiterea oricărei sancțiuni acceptabile, elevii ar trebui să fie informați cu privire la raționamentul din spatele sancțiunii emise și la consecințele acțiunilor lor.</p> <p>Încurajarea serviciilor specializate complexe pentru copiii cu comportament deviant și familiile acestora.</p>	
Avizarea II			
14.	Cancelaria de Stat (nr. 29-06-1181)	Lipsa obiecțiilor și a propunerilor pe marginea proiectului.	Se acceptă
15.	Ministerul Muncii și Protecției Sociale (nr. 12/654)	Comunică susținerea de principiu a proiectului, cu accentuarea următoarelor mențiuni: având în vedere semnalele tuturor autorităților vizavi de aplicarea unor sancțiuni față de elevi prin implementarea noului art. 137 ¹ din Codul Educației, enumerate în Sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiectul vizat, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, ghidat de atribuțiile care-i revin în calitate de autoritate centrală pentru protecția copilului, prin prisma celor menționate supra, accentuează despre primordialitatea asigurării respectării principiului interesului superior al copilului, aplicabil inclusiv în domeniul educației și reiterează	Se acceptă Potrivit art. 14 alin. (2) lit. b) din Legea nr. 370/2023 privind drepturile copilului, statul facilitează accesul tuturor copiilor la educația preșcolară și la învățământul general obligatoriu și gratuit. Din coroborarea prevederilor alin.(1) și (7) ale art. 35 din Constituție rezultă că prin noțiunea de „învățământ general

		<p>necesitatea corelării politicilor în domeniul educației cu prevederile cadrului normativ în domeniul protecției copilului, în special al art. 14 al Legii nr. 370/2023 privind drepturile copilului.</p> <p>Considerăm că în raport cu toții copiii, inclusiv cei care sunt vizați de eventualele sancțiuni, autoritățile statului de la toate nivelele, fie prin politici, fie prin acțiuni concrete, acționând multidisciplinar, trebuie să întreprindă prioritar toate acțiunile posibile pentru a asigura conectarea și menținerea acestui copil în sistemul educațional, pentru a-i oferi cunoștințe și abilități care să-i influențeze pozitiv conduita.</p>	<p>obligatoriu" se subînțelege doar învățământul primar (clasele I-IV) și cel gimnazial (clasele V-IX).</p> <p>La implementarea art. 137¹ din Codul Educației, sancțiunile de preavizare de exmatriculare; exmatricularea, cu drept de reînscrisere în anul școlar următor, cu excepția elevilor clasei a X-a, care vor susține un nou concurs de admitere și exmatricularea din liceu fără drept de reînscrisere ulterioară în aceeași instituție nu vor fi aplicate elevilor din învățământul general obligatoriu, astfel că nu se va aduce atingere dreptului de acces la învățământul general obligatoriu.</p> <p>Totodată, sancțiunile stabilite în proiect nu au drept scop excluderea elevului din sistemul de educație, or fiecare sancțiune va fi însoțită de asistență psihologică, ceea ce va oferi suport elevilor în înțelegerea faptelor admise, cu revederea ulterioară a comportamentului. Asistența psihologică oferită elevilor de la primele abateri de comportament vor constitui un mecanism de prevenție a faptelor de violență sau a altor fapte care ar reprezenta un pericol pentru siguranța elevilor sau a personalului didactic.</p>
16.	Avocatul Poporului pentru drepturile copilului (nr. 04-3/9-335)	<p>Avocatul Poporului pentru drepturile copilului reiterează opinia sa precum că modificările privind sancțiunile și recompensele aplicabile elevilor, dar și accesarea în funcții didactice a absolvenților programelor de studii superioare nepedagogice fără a fi urmat modulul</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>În termen de doi ani de la accesarea în funcții didactice a absolvenților programelor de studii superioare nepedagogice, aceștia se</p>

		<p>psihopedagogic, periclitează realizarea drepturilor copilului la educație, nediscriminare, opinie și compromite protecția copiilor față de orice formă de violență.</p> <p>Ombudsmanul copilului susține necesitatea existenței regulilor în instituția de învățământ, elaborate împreună cu copiii și reiterează poziția privind stabilirea de consecințe logice urmare a nerespectării lor, cu respect față de demnitatea umană a fiecărui copil, în spiritul Metodologiei cu privire la prevenirea și combaterea bullying-ului, aprobată prin Ordinul MEC nr. 1024/2022. Exmatricularea ar avea loc doar în cazul comiterii unei infracțiuni pentru care elevul a fost condamnat la o pedeapsă privativă de libertate, cu posibilitatea continuării studiilor în instituția penitenciară.</p> <p>În concluzie, susținem celelalte prevederi ale proiectului de lege pentru modificarea unor acte normative (din domeniul) educației, cu excepțiile menționate supra.</p>	<p>obligă să urmeze modulul psihopedagogic. Astfel că, urmarea unui modul psihopedagogic nu este o condiție ce exclusă prin proiectul propus, ci se oferă un termen pentru îndeplinirea acesteia.</p> <p>În ceea ce privește sancțiunile și recompensele aplicabile elevilor, menționăm că, în cadrul consultărilor publice au fost invitați reprezentanți ai elevilor, care au susținut reglementarea sancțiunilor în Codul educației.</p> <p>Totodată, a se vedea argumentarea de la pct. 5 (cu referire la art. IV, pct. 5 și 6) din prezenta sinteză.</p>
17.	<p>Casa Națională de Asigurări Sociale (nr. 1778)</p>	<p>La art. II, pct. 9 din proiect, nu se susține redacția propusă a alin. (5) al art. 145¹ din Codul educației și se propune excluderea textului „prin intermediul Casei Naționale de Asigurări Sociale, în temeiul listelor beneficiarilor, aprobate”. Alocațiile noi propuse reprezintă măsuri care au scopul sporirii accesului la educație a copiilor, precum și asigurarea cadrelor didactice cu un loc de muncă, întru menținerea acestora în sistemul educației și, conform funcției sale, nu se atribuie la domeniul „Protecție socială”.</p> <p>Conform prevederilor Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014, Casa Națională de Asigurări Sociale asigură gestionarea mijloacelor bugetului asigurărilor sociale de stat.</p> <p>Aprobarea și executarea cheltuielilor bugetului asigurărilor sociale de stat se efectuează conform subprogramelor aprobate în Anexa nr. 2 la legea bugetară anuală care, conform clasificății bugetare se includ în programul național „90 Protecție socială” (clasificația programelor), îndeplinind funcția „10 Protecție socială” (clasificația funcțională).</p> <p>Clasificația funcțională reprezintă gruparea cheltuielilor bugetare după funcții și obiective socio-economice, care se exercită în cadrul sectorului</p>	<p>Se acceptă</p> <p>„Alocațiile vor fi acordate prin intermediul Casei Naționale de Asigurări Sociale, în temeiul listei beneficiarilor, aprobate de către Ministerul Educației și Cercetării.” se exclude.</p>

		<p>bugetar. Clasificația funcțională este creată în conformitate cu Clasificația Funcțiilor Guvernului COFOG, elaborată de Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și utilizată în practica mondială în calitate de standard.</p> <p>Misiunea alocației lunare pentru sporirea accesului la educație și a alocației pentru menținerea cadrelor didactice în sistem în condițiile încadrării într-o altă instituție de învățământ primar sau secundar general este atribuită exclusiv funcției „09 Învățământ”, executată conform clasificației programelor prin programul național „88 Învățământ”.</p> <p>Ținem să menționăm că, fragmentarea procesului de stabilire și plată a acestor alocații între 2 instituții: Ministerul Educației și Cercetării și Casa Națională de Asigurări Sociale generează riscuri suplimentare de gestionare ineficientă a mijloacelor.</p> <p>În acest context informăm că, în cadrul misiunilor de audit extern, Curtea de Conturi, în repetate rânduri, s-a expus negativ asupra fragmentării proceselor.</p> <p>Totodată, este necesar de menționat că, în proiect nu este expres specificată sursa de finanțare a acestor plăți, fiind menționată doar în nota informativă la proiect.</p>	
18.	<p>Congresul Autorităților Locale din Moldova (nr. 40)</p>	<p>Completarea art. 145 din Codul educației cu alin. (4¹): „Instituțiile publice de învățământ preșcolar, primar, secundar, special, precum și instituțiile extrașcolare pot activa în regim de autogestiune financiară sau în regim centralizat, conform prevederilor aprobate de Guvern. Decizia privind trecerea la autogestiune financiară se emite de către autoritatea publică locală, în subordinea căreia se află instituțiile de învățământ general.”</p> <p>Nu este clar de ce autorii insistă pe aceste prevederi, în legătură cu care nici nu au fost aduse argumente pertinente în Nota Informativă referitor la necesitatea modificărilor respective. Vom accentua că, în Sinteza obiecțiilor și propunerilor mai multe autorități au respins inițiativa de delegare a competențelor autorităților publice locale unor instituții publice (Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției etc.). În acest context, s-a renunțat la modificarea Legii privind descentralizarea administrativă nr. 435/2006 și Legii privind administrația publică locală nr. 436/2006.</p>	<p>Nu se acceptă</p> <p>Inițiativa de completare a art. 145 cu alin. (4¹) care stabilește că instituțiile publice de învățământ preșcolar, primar, secundar, special, precum și instituțiile extrașcolare pot activa în regim de autogestiune financiară are ca scop eficientizarea utilizării mijloacelor financiare, precum și îndreptarea acestora spre acoperirea nevoilor reale ale instituției.</p> <p>Totodată, în prezent, prin Hotărârea Guvernului nr. 868/2014 cu privire la finanțare în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și</p>

		<p>Nu poate constitui argument pentru introducerea normei analizate trimiterea făcută la un act normativ subordonat legii, anume Hotărârea Guvernului nr. 868/2014 privind finanțarea în bază de cost standard per elev a instituțiilor de învățământ primar și secundar general, care ar constitui un fundament pentru activitatea în regim de autogestiune financiară al instituțiilor de învățământ primar și secundar general, respectiv pentru instituțiile de învățământ preșcolar, special, precum și instituțiile extrașcolare reglementarea se va face printr-un cadru normativ subsidiar.</p> <p>Reiterăm, că autonomia educațională este prevăzută doar pentru învățământul universitar și conceptul de delegarea de competențe, conform legislației administrative și de drept public vizează doar autoritățile publice și structurile acestora, dar nu și instituțiile publice, care desfășoară exclusiv o activitate prestatoare, dar nu activitate în regim de putere publică (autoritar). A se vedea și argumentele din avizul inițial.</p>	<p>secundar (ciclul I și II), pentru instituțiile publice de învățământ primar și secundar general a fost stabilit mecanismul de funcționare în regim de autogestiune financiară. Astfel că, inițiativa formulată în partea ce ține de respectivele instituții de învățământ reglementează regimul în care acestea deja funcționează.</p> <p>În ceea ce privește instituțiile de învățământ preșcolar, special, precum și instituțiile extrașcolare, prin cadrul normativ subsidiar urmează a fi instituit mecanismul de funcționare în regim de autogestiune financiară.</p> <p>Regimul de autogestiune financiară presupune că conducătorul instituției de învățământ este executor de buget, împuternicit cu dreptul de a efectua cheltuieli de la buget în limitele aprobate, iar instituția de învățământ elaborează și prezintă propuneri de buget, ceea ce nu constituie autonomie educațională.</p>
		<p>Completarea Codului educației cu articolul 145¹, care se referă la măsurile pentru sporirea accesului la educație a elevilor din instituțiile de învățământ general cu un număr mai mic de elevi și menținere a cadrelor didactice în sistem și acordarea alocațiilor părinților elevilor și cadrelor didactice ce vor trecere din școlile mici (cu un număr mai mic de 50 de elevi) în alte școli. Reglementările privind acordarea „alocației pentru sporirea accesului la educație” părinților elevilor și „alocației pentru menținerea cadrelor didactice în sistem” cadrelor didactice nu au un caracter obligatoriu, deoarece se folosește formula prin care părinții elevilor „pot beneficia de alocație pentru sporirea accesului la educație”, dar ar putea și să nu beneficieze, iar cadrelor didactice „pot beneficia de</p>	<p>Se acceptă</p> <p>Pct. 9 cu referire la art. 145¹ alin. (1) și (3) din proiect au fost expus în redacția propusă.</p>

		alocație pentru menținerea cadrelor didactice în sistem”, dar ar putea și să nu beneficieze, or pentru a asigura/garanta acordarea acestor alocații beneficiarilor se impune utilizarea termenilor „beneficiază de alocație pentru sporirea accesului la educație”, respectiv „beneficiază de alocație pentru menținerea cadrelor didactice în sistem”, în caz contrar normele respective sunt pasibile de interpretare și pot crea dificultăți în aplicare, inclusiv prejudicia interesele elevilor (părinților) și cadrelor didactice, astfel că trebuie să fie reformulate.	
19.	Ministerul Justiției (nr. 04/1-1304)	La art. II, pct. 6, referitor la completarea Codului educației cu art. 137 ¹ prin care se propune reglementarea sancțiunilor aplicabile elevilor, apreciem că Nota informativă este inconsistentă, nefiind, astfel, prezentate/detaliat sancțiunile avute în vedere, mecanismul privind aplicarea acestora, argumentele în favoarea introducerii în lege a sancțiunilor, precum și a scopului scontat în implementarea acestora. În acest sens, precizăm că potrivit art. 71 alin. (4) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, la interpretarea actului normativ se ține cont de nota informativă care a însoțit proiectul actului normativ respectiv și de alte documente care permit identificarea voinței autorității publice care a adoptat, a aprobat sau a emis actul normativ. Prin urmare, având în vedere că în funcție de expunerea de motive a unui act normativ, se apreciază voința legiuitorului, este necesară revederea compartimentului „Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi” din Nota informativă pentru a fi clarificat sensul sau aspectul de conținut al art. 137.	Se acceptă Nota informativă a fost completată.
		În ceea ce privește soluțiile legislative preconizate pentru art. 137 ¹ alin. (1) lit.i), semnalăm că Constituția Republicii Moldova, prin art. 35 alin. (1) garantează dreptul la învățătură prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare. Dreptul la învățătură cuprinde în conținutul său obligativitatea învățământului general, gratuitatea și accesul tuturor la procesul de instruire în sistemul de învățământ profesional și superior. Dreptul la instruire este consacrat, de asemenea, în art. 2 din Protocolul	Se acceptă Textul „exmatricularea din liceu cu drept de înscriere în instituție de învățământ profesional tehnic secundar” se exclude.

nr. 1 la Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, potrivit căruia nimeni nu i se poate refuza dreptul la instruire. Statul, în exercițiul funcțiilor pe care și le va asuma în domeniul educației și al învățământului, va respecta dreptul părinților de a asigura această educație și acest învățământ, în conformitate cu convingerile lor religioase și filozofice.

Potrivit art. 4 din Codul educației al Republicii Moldova nr. 152/2014, educația reprezintă o prioritate națională și factorul primordial al dezvoltării durabile și a unei societăți bazate pe cunoaștere. Prin politica sa în domeniul educației, statul asigură dreptul fundamental la educație, indispensabil pentru exercitarea celorlalte drepturi ale omului.

În jurisprudența sa anterioară, Curtea Constituțională s-a pronunțat asupra problemei învățământului. Astfel, în Decizia nr. 7 din 4 iulie 2013, Curtea a menționat următoarele: „40. [...] marja de apreciere a statului și dreptul său de intervenție în procesul de învățământ este mai mare decât în alte domenii și poate fi realizat prin diverse instrumente de reglementare [...]. 41. Statul are dreptul și obligația de a stabili căile, conținutul și standardele necesare pentru a asigura realizarea optimă a dreptului la învățatură. [...]” Totodată, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a recunoscut că, deși este deosebit de important, totuși, dreptul la instruire nu este absolut și poate fi supus unor limitări. Aceste limitări sunt implicit acceptate atât timp cât nu este afectată esența dreptului, pentru că dreptul de acces la educație „prin însăși natura sa trebuie să fie reglementat de către stat” (cauza Catan și alții c. Republicii Moldova și Federației Ruse, 19.10.2012, § 140 și cauza „Aspecte privind regimul lingvistic în școlile din Belgia” c. Belgiei, 23.07.1968, §3).

De asemenea, în cauza Campbell și Cosans c. Regatului Unit, Curtea Europeană a statuat că dreptul la instruire impune adaptarea unor reglementări de către state, care pot fi variabile în timp și în spațiu, în funcție de nevoile societății și de resursele comunității statale, precum și în funcție de resursele membrilor acesteia, însă asemenea reglementări nu trebuie niciodată să fie de natură de a aduce atingere înseși substanței acestui drept (hotărârea din 25 februarie 1982).

Dreptul la instruire este garantat de Constituție, dar acesta nu este un drept absolut, fiind susceptibil de ingerințe ale statului în ceea ce privește exercitarea atributelor sale. Instituirea anumitor limite este impusă de necesitatea asigurării unui echilibru între interesele individuale și interesul general.

Prin derogare de la principiile constituționale general recunoscute, potrivit art. 54 din Constituție, exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

La art. 137¹ alin. (1) lit. i), norma careia prevede sancțiunea de „exmatriculare” din liceu cu drept de înscriere în instituțiile de învățământ profesional tehnic secundar, ridică probleme privind respectarea principiului proporționalității, o exigență imperativă necesar a fi respectată în cazurile de restrângere a exercițiului unor drepturi sau libertăți fundamentale ale omului, prevăzută de art. 54 alin. (2) din Constituție. Pentru a fi compatibilă cu norma constituțională statuată la art. 54 alin. (2), orice restricție sau ingerință trebuie să fie prevăzută de lege, să urmărească unul sau mai multe scopuri legitime, dintre cele enumerate de alineatul doi, și să fie necesară într-o societate democratică, în vederea realizării aceluși scop sau a acelor scopuri. Conform testului de proporționalitate, măsura luată trebuie să fie adecvată – să poată în mod obiectiv să ducă la îndeplinirea scopului, necesară – indispensabilă pentru îndeplinirea scopului, și proporțională – să asigure justul echilibru între interesele concrete pentru a fi corespunzătoare scopului urmărit. Astfel, semnalăm că norma formulate pentru art. 137¹ alin. (1) lit. i) din Codul educației se consideră a fi o limitare a dreptului la instruire care ar putea

		fi admisă numai în măsura în care aceasta este necesară pentru atingerea unui scop care ar justifica instituirea acestei limitări. Prin urmare, inițiatorul proiectului urmează să revadă Nota informativă, astfel încât să fie prezentate motive justificate pentru aplicarea sancțiunii anterior menționate.	
		La art. 137 ¹ din Codul educației, din punct de vedere al redactării normelor, menționăm următoarele observații și propuneri: La alin. (1), partea introductivă ar fi necesar de prevăzut în redacția: „(1) Comiterea de abateri, în funcție de gravitatea faptei și de gradul de vinovăție, atrage aplicarea următoarelor sancțiuni.”	Se acceptă
		Norma prevăzută la alin. (2) sugerăm a fi exclusă, ca fiind inutilă, deoarece la art. 137 alin. (3), este prevăzut că elevii din învățământul obligatoriu nu pot fi exmatriculați.	Se acceptă
		Referitor la redacția propusă pentru alin. (8), este necesar a fi precizat că organele statului pot acționa numai dacă au abilitare legală în limitele și potrivit normelor care le ordonă. Având în vedere că, actele normative adoptate/emise în executare nu pot să conțină soluții legislative care să fie contrare cu concepția sau finalitatea urmărită de actul de bază, norma de la alin. (8) recomandăm a fi propusă în redacția: „(8) Faptele care constituie abateri și modul de aplicare a sancțiunilor sunt aprobate de Ministerul Educației și Cercetării.”	Se acceptă
		La alin. (9), numerotarea enumerărilor se va realiza cu litere latine mici urmate de o paranteză.	Se acceptă
		La pct. 8, referitor la art. 145, în conținutul dispoziției privind completarea alin. (4 ¹), textul „după alin. (4)” urmează a fi exclus, acesta fiind inutil.	Se acceptă
		La pct. 9, referitor la art. 145 ¹ , în conținutul normei propuse la alin. (4), după cuvântul „alocațiilor” ar fi necesar de completat cu textul „prevăzute la alin. (1) și (3)”.	Se acceptă
		La art. III alin. (1), referitor la intrarea în vigoare a legii peste o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, propunem de exclus, ca fiind inutilă, deoarece norma actuală de la art. 56 alin. (1) din Legea nr. 100/2017, deja prevede că actele normative intră în vigoare	Se acceptă

		la expirarea termenului de o lună de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.	
20.	Ministerul Afacerilor Interne (nr. 42/655)	<p>La pct. 6 din proiectul hotărârii de Guvern, art. 137¹ prevede sancțiunile aplicabile elevilor. În acest sens, se menționează că fiecare sancțiune trebuie să aibă un termen pentru care se aplică, iar varianta propusă de autor, pentru sancțiunile reflectate la lit. a) - d), nu prevede un astfel de termen.</p> <p>Prin urmare, se consideră oportună revizuirea amendamentului dat prin prisma stabilirii termenelor aferente fiecărei sancțiuni stabilite la lit. a) - d).</p>	S-a consultat autorul avizului proiectului și s-a agreat că, pornind de la specificul sancțiunilor reflectate la lit. a)-d), Ministerul Educației și Cercetării va aproba faptele care constituie abateri și modul de aplicare a sancțiunilor, care vor conține și propunerile formulate de către autorul avizului.
21.	Ministerul Finanțelor (nr.07/1-17/29)	<p>La Art. II din proiectul de lege</p> <p>La <i>pct.4</i> (care modifică art.136, alin.(9)) se propune de a substitui cuvântul „<i>Elevii</i>” cu cuvintele ”Copiii și elevii”, reieșind din faptul că, anual din bugetul de stat la bugetele locale se alocă transferuri cu destinație specială pentru alimentația gratuită a copiilor din instituțiile de învățământ preșcolar.</p> <p>La <i>pct.8</i> (prin care se completează art.145 cu alin.(4¹)), se propune de exclus cuvintele „<i>sau în regim centralizat</i>”, întrucât legislația din domeniul bugetar-fiscal nu reglementează un astfel de regim de activitate a instituțiilor publice de învățământ.</p>	<p>Se acceptă parțial</p> <p>S-a consultat autorul avizului proiectului și s-a agreat că propunerea de a substitui cuvântul „<i>Elevii</i>” cu cuvintele ”Copiii și elevii” nu se încadrează în cercul subiecților al căror drepturi sunt reglementate la art. 136, astfel că obiecția nu se acceptă.</p> <p>La pct. 8 (prin care se completează art.145 cu alin.(4¹)), cuvintele „<i>sau în regim centralizat</i>” au fost excluse.</p>
		<p>Potrivit prevederilor Notei informative, <i>costul necesar pentru implementarea prevederilor proiectului</i>, și anume achitarea alocației lunare în sumă de 1000 lei pentru părinții sau reprezentanții legali ai elevilor, pentru 3 luni ale anului 2024, va constitui 3,0 mil. lei, care urmează a fi <i>acoperit din bugetul de stat prin intermediul Casei Naționale de Asigurări Sociale</i>.</p> <p>Drept urmare, se propune de a completa Nota informativă cu indicarea expresă a sursei de finanțare atât pentru anul 2024, cât și pe termen mediu</p>	Se acceptă Nota informativă a fost completată.

		a cheltuielilor necesare pentru punerea în aplicare a modificărilor propuse.	
22.	Centrul Național Anticorupție (nr. ELO24/9477)	<p>[...]</p> <p>Prin argumentele prezentate în nota informativă, autorul a demonstrat necesitatea elaborării proiectului, respectând în același timp cerințele art.30 al Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative.</p> <p>[...]</p> <p>În textul proiectului nu au fost identificate norme contradictorii sau conflicte dintre prevederile acestuia cu reglementările altor acte normative în vigoare.</p> <p>[...]</p> <p>Prevederile proiectului nu aduc atingere drepturilor fundamentale ale omului consacrate de Constituția Republicii Moldova, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.</p> <p>[...]</p> <p>Concluzia expertizei:</p> <p>Proiectul a fost elaborat de către Ministerul Educației și Cercetării în contextul necesității realizării Obiectivului general nr.3 al Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” adoptată prin Legea nr.315/2022, ce rezidă în „Garantarea educației corespunzătoare și de calitate pentru toți pe tot parcursul vieții. Prin proiect se propune modificarea unor acte normative din domeniul educației (Codul fiscal și Codul educației), fiind reglementate aspectele ce țin de activitatea instituției de învățământ de prestare a serviciilor de alimentație a copiilor și elevilor, în modul stabilit de Guvern, obligația de a urma de către persoanele angajate, în cel mult doi ani de la ocuparea funcțiilor didactice, a modulului psihopedagogic, stabilirea dreptului elevilor de a beneficia de alimentație gratuită. La fel, proiectul prevede recompense</p>	Se acceptă

		pentru elevii care obțin performanțe în plan școlar și extrașcolar și reglementează sancțiunile ce pot fi aplicate elevilor în cazul comiterii abaterilor și în funcție de gravitatea faptei admise de către aceștia etc. Proiectul promovează interesul public în ceea ce privește îmbunătățirea accesului la educație de calitate pentru toți, pe toată durata vieții.	
--	--	--	--

Ministru

Digitally signed by Perciun Dan
Date: 2024.03.05 13:11:48 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Dan Perciun